

**37. Országos Tudományos Diákköri Konferencia
Állam- és Jogtudományi Szekció**

Budapest, 2025. március 24–26.

Rendező intézmény:
Károli Gáspár Református Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

**Kiskorúak a hálózat csapdájában,
avagy a képmás a digitális világban**

2024. 09. 15.

Kijelentem, hogy az OTDK-ra benyújtott dolgozatban nem használtam mesterséges intelligencia alapú eszközöket vagy alkalmazásokat.

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés	3
2. Személyiségi jogok	4
2.1. Képmásvédelem	4
2.2. Modern képmásvédelem.....	5
3. Cselekvőképtelen kiskorúak képmásvédelme	8
3.1. Problémafelvetés.....	8
3.2. Gyermekek képmása a közösségi médiában.....	11
3.2.1. Mit tehet meg a szülő azért, hogy a jogsértő helyzet ne alakuljon ki?.....	11
3.2.2. Ki a felelős a gyermek jogainak védelméért?	12
3.2.3. Meta az óvodában	13
3.3. Tudatos médiahasználat	16
4. Jogérvényesítés.....	17
4.1. Jogérvényesítési eszközök.....	17
4.1.1. Ki az, aki a személyiségi jogokat érvényesítheti?.....	18
4.1.2. Mi alapján követelhet az, aki a jogsértés ellen fellép bírói úton?	18
4.1.3. Mit követelhet az, akit személyiségi jogában megsértenek?.....	19
4.1.4. Hogyan lehet még jobban visszaszorítani a jogsértéseket az interneten keresztül elsősorban a Meta alá tartozó közösségi médiafelületekre tekintettel?	20
4.1.5. Magyar bírósági kitekintés	22
4.1.6. Külföldi kitekintés.....	23
4.2. Jagon kívüli jogérvényesítési eszközök.....	25
5. Quo vadis?	26
6. Felhasznált irodalom	28

1. Bevezetés

Napjainkban az internethasználat a hétköznapiak része. Használjuk a munkához, az oktatás során, kutatáshoz, ismeretszerzéshez, kikapcsolódáshoz vagy éppen a kommunikációt könnyíti, illetve gyorsítja meg. Számos előnyét ismerjük a világhálónak, de kérdéses, hogy a veszélyeivel is ugyanannyira tisztában vagyunk-e, mint a pozitív oldalával? A tudományos munka központjába a cselekvőképtelen kiskorúak képmásának¹ a közösségi médiában való megjelenését helyezem. A tizennegyedik életévet betöltött korlátozottan cselekvőképeselek képmása nem kerül vizsgálatra, ugyanis a tizennegyedik életévüket be nem töltött személyek sokkal védtelenebbek, ők az egyik legsérülékenyebb réteg. E dolgozat célja, hogy a cselekvőképtelen kiskorúak kiszolgáltatottságára hívja fel a figyelmet, valamint, hogy a szülők és a gyermek környezetében élők figyelmét a visszaélésekre, valamint veszélyekre irányítsa. A világháló felhasználói önként adják meg személyes adataikat, adatkezelési nyilatkozatokhoz járulnak hozzá, anélkül, hogy annak tartalmát és következményeit tényleg ismernék. Tudják azt, hogy mit engedélyeznek? A közösségi médiára feltöltött képeket, valamint videókat meddig és ki kezeli? Akár reklámokban jeleníthetik meg ezeket a tartalmakat? Mi történik abban az esetben, ha cselekvőképtelen kiskorú adja a hozzájárulását, akár ráutaló magatartással? Munkám során a szülők, illetve harmadik személy által feltöltött, gyermekeket ábrázoló képmások jogi sorsát vizsgálom.

A polgári jogi digitális visszaélések közé sorolható a jó hírnév megsértése, a becsületsértés, névhasználat joga, képmással való visszaélés, illetve a hangfelvétellel való visszaélés is. Számíthat-e a sérelmet szenvedett fél hatékony jogorvoslatra? Választ keresek továbbá arra, hogy a kiskorú gyermekek internetre feltöltött képmása kapcsán milyen jogorvoslati lehetőségek vannak.

Felmerül a kérdés, hogy a felhasználók többsége – elsősorban a szülők, nevelők - belegondolnak-e abba, hogy ők is könnyen jogsértést követhetnek el azzal, hogy a képmáson szereplő engedélye nélkül töltenek fel tartalmat.

Az interneten – főként a közösségi médiában – a személyiségi jogok megsértésével élnek vissza a legszélesebb körben. A digitális lábnyomát pedig mindenki ott hagyja, aki az internetet használja és személyes adatait megosztja.

¹ A képmás alatt többek között a fotó, videó, rajz, festmény, vázlat, szobor, karikatúra, televíziós bemutatás, filmfelvétel értendő. JOBBÁGYI Gábor: *Személyi és családi jog*. Egyetemi jegyzet. Budapest, Szent István Társulat, 2001. 81.

2. Személyiségi jogok

2.1 Képmásvédelem

Az ember hangja, valamint a képmása az ember személyiségéhez kapcsolódik, viszont már külön-külön is eszmei értéket hordoznak.² A képmás alatt nem kizárólag az emberi arcot, hanem az ember egész testét értjük.³ „A képmás és a hangfelvétel maradandóan azonosítja, egyéniesíti az emberi személy külső megjelenését.”⁴ A természetes személyek esetében személyiségi jogokról beszélünk, amelyet a Ptk. szabályoz.⁵ A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy az érintett hozzájárulása nélkül kép- és hangfelvétel közzététele nem lehetséges, kivéve, ha az tömegrendezvényen készül vagy ha közéleti szereplőt nyilvános szereplése során ábrázolja.⁶ A bünyügyi nyilvántartási rendszerről, az Európai Unió tagállamainak bíróságai által magyar állampolgárokkal szemben hozott ítéletek nyilvántartásáról, valamint a bünyügyi és rendészeti biometrikus adatok nyilvántartásáról szóló 2009. évi XLVII. törvény (a továbbiakban: Bnyt.) 6. § és 92. §-a is rendelkezik arról, hogy ha valaki bünyetőeljárás alá vont, végrehajtandó szabadságvesztésre ítélt vagy nyilvántartott személy, akkor az arcmás rögzítése akarata ellenére is jogszerű.⁷ Valamint a körözött vagy eltűnt személy képmásának közzétételére sem kell engedélyt kérni.⁸ Viszont ha valakiról készít egy fotót az ismerőse, és az, akit a kép ábrázol, hozzájárul a közzétételhez, akkor az nem jogellenes.⁹ A hozzájárulás lehet szóbeli, írásbeli, valamint ráutaló magatartással is történhet. *Factum concludes* a képmás elkészítéséhez például az, ha valaki odaáll egy közös fotóra vagy pózol a kamerának, a közzétételhez pedig például, ha a közösségi médiafelületre feltöltés során jelen van a képmáson szereplő személy és nem tiltakozik vagy akár még a tartalom címválasztásában is segít.

Ellenben ha a másik fél az engedélyhez képest szélesebb körben használja fel a fotót, akkor az már jogellenes. Ezt a Kúria Pfv.20981/2022/6. számú határozata is megerősíti, amelynek elvi tartalma: közéleti szereplőnek nem minősülő személy interneten közzétett képmásának az eredetitől eltérő célú felhasználásához az érintett személy hozzájárulása szükséges. Ennek hiányában történő közzététel sérti az érintett személy képmás védelméhez fűződő személyiségi jogát.¹⁰

Engedélykérés nélkül tehát jogellenes a képmás közzététele. Mi történik akkor, ha valaki saját magáról tesz közzé képet? Ez mindig az adott felhasználó döntése, ugyanis önkéntesen hozza létre a közösségi hálón a profilját, majd tölti fel a saját magát ábrázoló fotót. Hozzájárul ahhoz, hogy más ezt a képet felhasználja? A PJD2016. 21. számú állásfoglalásából arra a kérdésre is választ kaptunk, hogy aki a képen látható, annak a kizárólagos jogköre, hogy meghatározza, hogy ki és hol használhatja, valamint milyen körben és kontextusban.¹¹ Saját magáról megoszthatja az érintett a fotót, feltéve, hogy az más jogát, illetve a közérdeket nem

² TÖRÖ Károly: *Személyiségvédelem a polgári jogban*. Budapest, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1979. 29.

³ TATTAY Levente: Gondolatok a képmás védelméről. *Közjegyzők Közlönye*, 2004/9.

⁴ JOBBÁGYI Gábor: *Magyar polgári jog I. : általános rész, emberi személy, családjog, szellemi alkotások joga*. 2. kiadás. Budapest, Szent István Társulat, 2014. 376.

⁵ A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) rendszerében természetes személyek esetében beszélünk személyiségi jogról, jogi személyeket személyhez fűződő jogok illetik meg.

⁶ Ptk. 2:48. § (2) bek.

⁷ A bünyügyi nyilvántartási rendszerről, az Európai Unió tagállamainak bíróságai által magyar állampolgárokkal szemben hozott ítéletek nyilvántartásáról, valamint a bünyügyi és rendészeti biometrikus adatok nyilvántartásáról szóló 2009. évi XLVII. törvény 6. § (1) bek., 92. § (1)-(3) bek.

⁸ A körözési nyilvántartási rendszerről és a személyek, dolgok felkutatásáról és azonosításáról szóló 2013. évi LXXXVIII. törvény.

⁹ Ptk. 2:48. § (1) bek.

¹⁰ Kúria Pfv.20.981/2022/6. számú határozata.

¹¹ PJD 2016.21.

sérti. A közéleti szereplők képmásvédelme eltérően kerül szabályozásra, miszerint a közéleti tevékenységükkel kapcsolatosan¹² az ő tűrési határuk sokkal szélesebb, mint az átlagemberé. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy a képmásuk közzétételéhez nem kell engedélyt kérni, ez alól kivételt képez, ha nem e minőségben készül a fotó. Például, ha a politikus a családjával nyaral, akkor ugyanúgy joga van rendelkezni a képmásának a közzétételéről, mint bárki másnak. A Kúria Pfv.IV.20.341/2019/5. számú határozata az említett példát támasztja alá, miszerint ha a képen szereplő személy nem járul hozzá a fénykép készítéséhez, valamint felhasználásához, akkor a másik fél jogsértő magatartást tanúsít.¹³

Az alapjogok korlátozására csak a szükségesség és arányosság elve mellett van lehetőség, ezt a Ptk. 2:44. §-a is megerősíti, ami kimondja, hogy „a közügyek szabad vitatását biztosító alapjogok gyakorlása a közéleti szereplő személyiségi jogainak védelmét méltányolható közérdekből, szükséges és arányos mértékben, az emberi méltóság sérelme nélkül korlátozhatja.”¹⁴ A Kúria Pfv.IV.20.290/2022./6. számú határozata azt mondja ki, hogy már nem az releváns, hogy a közszereplőről készült kép a közszereplés során készült-e, hanem az, hogy egyrészt a közzétett cikkel kapcsolatos fénykép került-e közzétételre, valamint alapjogi sérelmet okozott-e a képen látható közszereplőnek.¹⁵

2.2 Modern képmásvédelem

„Ha nem posztolod ki, akkor meg sem történt”

Az Nemzeti Média-és Hírközlési Hatóság (a továbbiakban: NMHH) rendszeresen készít különböző kutatásokat, így releváns statisztikai adatok állnak rendelkezésre abban a vonatkozásban is, hogy az online médiatér közönségének hazánkban milyen szokásai vannak. Az NMHH 2023 szeptemberi kimutatása szerint a 16 és 75 év közötti korosztály 90%-a használ internetet. A vizsgált hónapban a Facebookot 5.195.492 fő, az Instagramot 1.828.656 fő, míg a TikTOKot 1.486.072 fő használta Magyarországon.¹⁶ Napjainkban a közösségi média¹⁷ felhasználók jelentős része képeket, videókat oszt meg magáról, a családjáról, a mindennapjairól, a szokásairól és az érzéseiről. Ezek a tartalmak a világ bármely pontján egyidőben megjelennek és elérhetővé válnak. A digitális térben jelen lévők bármit, bárhol, megoszthatnak magukról és a családjukról, különböző tartalmakra reagálhatnak, megoszthatják a mindennapjaikat – ez jellemző a mai felgyorsult világra. Az NMHH kimutatása is arra rávilágít, hogy a fent megnevezett internetes oldalak a külföldi honlapok közül a leghosszabb ideig látogatottak. A Facebook így az első helyen áll a 2023 szeptemberi kimutatáson, ahol az összesen eltöltött átlagos napi felhasználási idő több, mint 100 év, míg az Instagramot 1,2 évig használták. Ez azt jelenti, hogy egy átlagos napon Magyarországon 100 évnek megfelelő időt töltöttek a felhasználók csak a facebookozással.¹⁸ Ugyanezeket a honlapokat 2024 júliusában az átlagos napi összidő tekintetében 89,8 évig, valamint 1,5 évig látogatták a felhasználók.¹⁹ Több aspektusból is vizsgálja a leglátogatottabb oldalakat az NMHH, de egyértelműen

¹² Példa erre a BH 2006.282.

¹³ Kúria Pfv.IV.20.341/2019/5. számú határozata.

¹⁴ Ptk. 2:44. §

¹⁵ Kúria Pfv.IV.20.290/2022./6.

¹⁶ NMHH: Az online médiatér közönsége <https://shorturl.at/nf75h>

¹⁷ A közösségi médiát el kell határolni a Médiaszolgáltatásokról és a tömegkommunikációról szóló 2010. évi CLXXXV. törvényben lévő közösségi média kifejezéstől, a dolgozatban az interneten elérhető közösségi hálózatok, mint például a Facebook kerül górcső alá.

¹⁸ <https://tinyurl.com/2zsyat2r>

¹⁹ <https://shorturl.at/z7PbU> letöltés dátuma: 2024. 08. 04.

megállapítható, hogy a Meta²⁰ által üzemeltetett közösségi médiafelületek nagy népszerűségnek örvendenek hazánkban.

Felmerül a kérdés, hogy egyáltalán milyen adatokat adunk meg? Hogy lehet regisztrálni? Mibe egyezünk bele?

A Facebook Adatvédelmi Központi oldalán található leírás alapján, ha valaki letölti, képernyőfotót készít vagy megosztja a más által közzétett bejegyzést, akkor kellemetlenség esetén a felhasználó jelentheti a közösségi médiafelületén.²¹ Abban az esetben, ha a sérelmet szenvedett fél kérelme ellenére nem születik a számára megfelelő intézkedés, abban az esetben a NAIH-hoz tud fordulni.²² A Facebook minden felhasználónak, beleértve a kiskorúakat is – felhasználja a kameráját, ahogy a honlapján olvasható „a kamera tárhelyének beállításain vagy a hangalapú funkciókon keresztül megadott tartalmakat, az eszköz beállításain keresztül megadott adatokat, mit csinál a felhasználó az eszközön vagy éppen a keresőcímkében mit ír be.”²³ A Meta globális működésére hivatkozva pedig a Facebook globálisan megosztja az adatokat.²⁴ Ez nem volt mindig így, ugyanis a közösségi média üzemeltetője kezdetben a felhasználóinak az adatait erőteljesen védte és körülbelül 5 év alatt építette le személyes adatok védelmét derült ki Dojcsák Dániel írásából. Ennek egyik oka elsősorban a hirdető és partnerek kiszolgálására vezethető vissza, másik oka pedig a magánszféra és a nyilvánosság közti határ elmosódása.²⁵ E témában érdekes kérdés továbbá az adatfeldolgozó és adatkezelő közti különbség, valamint, hogy milyen különbségek merülnek fel az Európai Unión belüli és kívüli adattovábbítás kapcsán.²⁶ Az Európai Adatvédelmi Testület az ír fő felügyeleti hatóságot a 2023. október 27-ei döntésében utasítja arra, hogy tiltsa meg a Meta közösségi médiafelületein a személyes adatok viselkedésalapú hirdetés céljából történő adatkezelését.²⁷ Ebből is látszik, hogy a Meta viszonylag korlátlan hatalmát nemzetközi szinten is próbálják kordában tartani.

A fentiekkel összefüggésben felmerül a kérdés, hogy törölhetők-e a megadott adatok? Alapvetően igen, amely a kutatás időpontjában rendelkezésre álló adatok alapján kétszer 90 napba is telhet.²⁸ Viszont az adatok másodpéldánya továbbra is megmarad, hiszen arra hivatkozik a Facebook, hogy például katasztrófa, szoftverhiba vagy akár jogi problémák kezelése céljából szükséges ez a tárolás.²⁹ Ebből következik az, hogy sok múlik a felhasználón, hogy milyen információkat oszt meg magáról, valamint milyen mértékben enged nyilvánosságot a többi felhasználónak, ugyanis lehetőség van korlátozni a tartalmak elérhetőségét attól függően, hogy valaki az adott személy ismerőse-e vagy sem. Természetesen ez nem garancia arra, hogy egy ismerőse sem fog visszaélni a képmásával a felhasználónak, valamint arra sem, hogy azt ugyanazon az internetes felületen fogja felhasználni. Ergo „az online privátszféra védelme utánajárást és tevőleges magatartást követel meg.”³⁰ A Ptk. egyik alapelve utalván pedig úgy kell eljárni, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható. Ugyanakkor azt is érdemes megjegyezni, hogy az adataink nyomon követése szinte lehetetlen, de az, hogy a személyes adatait, illetve a képmását valaki feltölti a világhálóra az önkéntes. Azaz a döntés a felhasználó kezében van. A megadott információk következtében úgynevezett

²⁰ A Meta-hoz tartozik többek között a Facebook, Instagram, TikTok, Messenger, Whatsapp stb.

²¹ <https://tinyurl.com/2p93nann> letöltés dátuma: 2023.08.20.

²² Példa a jogorvoslatra a NAIH/2020/32/4-es ügyszámú határozata

²³ <https://www.facebook.com/privacy/policy> letöltés dátuma: 2023.08.20.

²⁴ <https://shorturl.at/lv7ul> letöltés dátuma: 2023.08.20.

²⁵ DOJCSAK Dániel: *Így rombolta le a Facebook a privát szférát*. Hwsz, 2010. <https://shorturl.at/LMDKi> letöltés időpontja: 2023. 08. 20.

²⁶ Ez a kérdés viszont nem tárgya a dolgozatnak, így mélyebben nem kerül kifejtésre.

²⁷ <https://tinyurl.com/2k8njdttr> letöltés dátuma: 2023. 11. 05.

²⁸ <https://tinyurl.com/ckjm2pp9> letöltés dátuma: 2023.08.20.

²⁹ <https://tinyurl.com/36tyxxwd> letöltés dátuma: 2023.10.13.

³⁰ BAKOS-KOVÁCS Kitti: A magánélet a hálózat csapdájában – a „személyiségprofilok” jogi értékelése In: GÖRÖG Márta – MENYHÁRD Attila – KOLTAY András (szerk.): *A személyiség védelme*. Budapest, ELTE, 2017. 112.

személyiségprofilok alakíthatók ki a felhasználókról. A személyiségprofil a közösségi médiában közzétett tartalom alapján alakul. Magánszemélyek, jogi személyek, illetve jogi személyiség nélküli jogalanyok is részesei lehetnek. A magánszemélyeknek felhasználói fiók létrehozására van lehetőségük, míg az utóbbi két jogalany oldalakat hozhat létre.³¹ Bakos-Kovács Kitti tanulmányában is felmerül a kérdés, hogy ez a felhasználó valódi arca-e, továbbá, hogy mi a védendő személyiség ez esetben az online térben? Nagy Nikoletta is ezt a kérdést boncolgatta, abban a tekintetben, hogy már vannak olyan vállalatok, amelyek arra specializálódtak, hogy a megbízónak információkat szolgáltatassanak akár például a jövőbeli ügyfél vagy munkavállalóról a közösségi profiljuk alapján. Erre a 2016-os cikk alapján a felhasználónak külön engedélyt kell adnia.³² A „deepfake” a mesterséges intelligencia felhasználásával jön létre, amely más képmását teszi rá élethűen egy olyan képre, videóra, amelyen az adott személy nem szerepelt. Ezt pornográf tartalmakban használják elsősorban, de akár személyes lejáratásra is fel tudja használni a jogsértő, így polgári jogi igényérvényesítésre is van mód.

A Kúria Pfv. 20.616/2021/4. számú határozata kimondja, hogy „a bírósági tárgyalóteremben nyilvános tárgyaláson az érintett tiltakozása és a bíróság kifejezett tiltó rendelkezése ellenére készített, ezt követően pedig Youtube csatornán, személyes honlapon, illetve Facebook oldalon történő hozzáférhetővé tétele az érintett személy képmás védelméhez fűződő személyiségi jogának megsértését jelenti.”³³

A kutatás kapcsán felmerül annak a kérdése, hogy abban az esetben, ha valaki jogszerűen teszi közzé más személy képmását, de torzítottan vagy hamis látszatot keltve tűnik fel az illető, akkor milyen állás foglalható. Erről a Kúria Pfv. 20955/2017/9. számú határozata arról rendelkezik, miszerint sérti a képmás védelméhez való jogot, ha az egyébként jogszerűen készült vagy felhasznált képmás torzítottan kerül felhasználásra, illetve hamis látszat keltésére használják fel, mint például, ha a meleg miatt izzadó személyt drogfogyasztónak tüntetik fel.

A közéleti szereplők nagyobb tűrési kötelezettsége a fent említett határozatban is visszaköszön. A 23/2019 (VII.18.) AB határozat mondja ki, a hogy „a képmásvédelem csak akkor lehet a sajtószabadság valós korlátja, ha a képmás közzététele - a felismerhetővé váláson túlmutatóan - valamilyen alapjog sérelmét vagy más alkotmányos érték sérelmét okozza.”³⁴ Közéleti vita esetén a szabad véleménynyilvánításhoz való jog előtérbe kerül az egyén személyiségi jogaihoz képest, de a tudatosan vagy súlyosan gondatlanul közzétett valótlan és sértő tényállítás a szabad véleménynyilvánítás külső korlátja lehet.³⁵ „A közéleti vitához nem kapcsolódó közléshez az érintett engedélye nélkül felhasznált fényképfelvétel közzététele sérti a képmáshoz fűződő személyiségi jogot. Az ilyen közzététel nem tartozik a sajtó tájékoztatásához fűződő közérdek körébe. A közéleti szereplésről készült felvétel az érintett személy hozzájárulása nélkül kizárólag arról az eseményről szóló tudósításban használható fel, amely eseményről a felvétel készült.”³⁶

Ahogy az előző alfejezetben is láhattuk, úgy az Alkotmánybíróság és a bírósági gyakorlat is azt mutatja, hogy ha valakiről jogszerűen készítenek felvételt, kell az érintett személy engedélye a további felhasználáshoz, azaz, ha más kontextusban kívánja közzétenni. Ezt az álláspontját a Kúria a Pfv.IV.21.629/2019/6. számú határozatában is kifejtette, valamint azt is, hogy a jognyilatkozatok kiterjesztett értelmezését³⁷ a Ptk. tiltja. Ami azt jelenti, hogy „a nyilvános közszereplésről készített képfelvétel készítéséhez megadottnak tekinthető

³¹ BAKOS-KOVÁCS i.m. 105.

³² NAGY Nikoletta: *Mutasd a Facebookod, megmondom, ki vagy*. Origo, 2016. 10. 10. <https://tinyurl.com/27ffrxsd> letöltés időpontja: 2023.10.12.

³³ Kúria Pfv. 20.616/2021/4.

³⁴ 23/2019 (VII.18.) AB határozat.

³⁵ Kúria Pfv.20.955/2017/9.

³⁶ Kúria Pfv.21163/2019/7.

³⁷ Ptk. 6:8.§ (3) bek.

hozzájárulás kiterjesztően, a felvétel más eseménnyel kapcsolatos, más célú felhasználáshoz nem értelmezhető.”³⁸ Az imént hivatkozott jogesetre a Kúria Pfv.20.396/2020/10-es számú határozata is támaszkodik. A BDT 2020.4126-os határozat pedig napjaink problémájára mondja ki a választ, miszerint „a képmáshoz való jog megsértése szempontjából nincs különbség a Facebook-oldalon található fénykép és a bármely más forrásból származó felvétel felhasználásának feltételei és megítélése között.”³⁹

A globális világban való jelenlét által a felhasználó a személyiségi jogainak megsértésének jelentős mértékben ki van téve, ugyanis nem tudja szabályozni azt, hogy ki tölti le, sokszorosítja vagy használja a képmását. A határokon átívelő elérhetőség ráadásul további problémákat vet fel, elsősorban a jogérvényesítési oldalon. Menyhárd Attila tanulmányában is rávilágít arra, hogy ezt a kihívást társadalmi, valamint jogi kompromisszumok útján lehet megoldani.⁴⁰

3. Cselekvőképtelen kiskorúak képmásvédelme

3.1. Problémafelvetés

Látható tehát, hogy a képmásvédelemmel kapcsolatos jogsértés mindenkit érinthet, nemcsak azt aki valamelyik Meta felületen profillal rendelkezik, hanem azokat is, akinek ugyan nincs közösségi médiafelülete, mégis más által feltöltésre kerül a képmása. Nem a jog rendeltetése, hogy minden erkölcsi kérdésben állást foglaljon, de valóban szükség van arra, hogy egy újszülött első percei a közösségi médián landoljanak? A gyermekek jelentős részének már a születésüket követő első napokban van digitális lábnyomuk.

2024. 03. 25-én a *#newborn* szóra rákeresve Instagramon több, mint 39 millió találat jött fel, míg az *#újszülött* szó több, mint 27,8 ezer találatot hozott. Ezen kívül rengeteg képmás kerül fel *hashtag* nélkül vagy más megjelöléssel, ráadásul ezen találatok bárki számára láthatók. Felmerül az a kérdés, hogy ez miért fontos a szülőknek? Ez a boldogságuk kifejezése, vagy az ismeretségi kör tájékoztatását szolgálja vagy egyszerűen csak a kedvelésekből és kommentárokból nyerik a megerősítést, hogy jó úton járnak? Bármilyen legyen ez, belső indíttatás vagy társadalmi elvárás, egy kedves emlék a gyerekről súlyos következményeket hozhat az internet világában. Dr. Aczél Petra 2022-ben az egyik cikkében úgy fogalmazott, hogy „A baj csak az, hogy valaki más tulajdonolja azokat a felületeket, ahol megőrizzzük őket. És aztán az is baj, hogy sok ezren nézhetik meg csemetéink portréit és hangulatait.”⁴¹ Azokra a szülőkre, akik nagy mennyiségű tartalmat osztanak meg a gyermekükről a közösségi médiában a „*sharenting*” szóösszetételt használják a szakirodalomban. Itt arról van szó, hogy a gyermek életének mindennapjait kipsztozzák a különböző internetes felületekre, legyen ez akár vicces, kedves vagy éppen a gyermek számára kellemetlen. A szülők nem gondolnak ilyenkor abba bele, hogy ez később a gyermek életére milyen hatással lehet: visszaélés, zaklatás, önértékelési problémák, közösségi média függőség, káros fejlődés és visszautalva a 2.2. fejezetre, a személyiségprofil kialakulásának a veszélye is fennáll. Ezeket a hatásokat erősíti az is, hogy a kiskorúak már egészen fiatalon megkapják a saját okostelefonjaikat, és legkésőbb az alsós osztályok befejezéséig már saját közösségi médiafelülettel rendelkeznek. A gyermekek sokkal kiszolgáltatottabb helyzetbe kerülnek a személyiségi jogaikat illetően, mint a nagykorúak, így a dolgozat középpontjában a tizennegyedik életévét be nem töltött személyek képmásvédelme

³⁸ Kúria Pfv.IV.21.629/2019/6.

³⁹ BDT2020.4126

⁴⁰ MENYHÁRD Attila – A magánélet védelme az Emberi Jogi Bíróság gyakorlatában, In: GÖRÖG Márta – MENYHÁRD Attila – KOLTAY András (szerk.): *A személyiség védelme*. Budapest, ELTE, 2017. 63.

⁴¹ ACZÉL Petra: *Akár per is lehet belőle? Szülői fényképmegosztás a közösségi oldalakon*. Képmás Magazin, 2022. 12. 05. <https://tinyurl.com/2t7f4jrt>

áll. A jogaikat nemcsak a szülő, törvényes képviselő sértheti meg, hanem akár az oktatási intézmény is. Azon kiskorúak nevesített személyiségi joga nem kerül vizsgálatra, aki a tizennegyedik életévét betöltötte, de valamely okból – önhibából vagy betegségből eredően - cselekvőképtelennek minősül. A tizennegyedik életévüket be nem töltött személyek életkorukból és kisebb élettapasztalatukból kifolyólag védtelenebbek, az ő megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődésükért elsősorban a szülők, az oktatási intézmények és az állam felel. „Éppen ezért a kiskorúak védelmében elfogadott jogszabályok címzettjei nem is ők maguk – jóllehet, éppen az ő érdekükben alkották meg őket –, hanem elsősorban a védelmüket ellátó személyek, intézmények.”⁴²

A közösségi média elterjedésével és rendszeres használatával kapcsolatban az előző fejezetben láttuk azt a problémát, hogy valaki képmása az engedélye nélkül készül el és kerül ki a digitális hálóra, vagy az engedélyét meghaladóan kerül felhasználásra. Az NHMM megbízásából a Psyma Hungary Kft. 2020 őszén végzett felmérést a 7 és 16 év közötti gyermekek és szüleik körében, amelynek célja, hogy a gyermekek médiahasználatát és a szüleik hozzáállását felmérje. A KSH adatok alapján az országban 2020-ban több, mint 950.000 7-16 éves gyermek élt magánháztartásban, amelyből 2000 fő vett részt a vizsgálatban. Ebből a tanulmányból kiderült, hogy a kutatásban részt vevő 7-14 év közötti gyermekek 92 %-ának már saját mobiltelefonja volt. A saját készüléket ezen gyermekek ugyan csekély köre – összesen 6 % - már óvodás korában megkapta, a leglátványosabb a statisztikában a 10 éves kor, amikor a kiskorúak további 27 %-ának lett saját mobiltelefonja, ami azt jelenti, hogy összesen már 63% rendelkezett ilyen eszközzel. 2020-ban 14 éves korig pedig 99 % rendelkezett mobiltelefonnal. A kutatásom górcsője alá többek között ezért is a cselekvőképtelen kiskorúak kerültek.

A vizsgálat eredményei között szerepel az is, hogy 14 éves korig már 78 %-uk valamelyik közösségi oldalon regisztrált. Elgondolkodtató, hogy már a 7-8 évesek 10 %-a 2020-ban rendelkezett ilyen profillal. A 2017 és 2020 közötti tendencia alapján a kiskorúak egyre korábban kezdenek el megjeleníteni a különböző közösségi médiafelületeken. A kutatás alapján megtudhatjuk, hogy hány éves korukban regisztráltak először a gyermekek valamelyik közösségi médiafelületre, 11 évesen már 54 % rendelkezett ilyen felületen regisztrációval.

A Meta oldalak a vizsgált korosztály körében is nagyon népszerűek. 2020-ban 96 % használt Facebookot, ebből napi szinten 84 %. A közösségi oldal adatlapja a 7-16 éves gyermekek 23%-ának publikus, azaz a megosztott tartalmakat függetlenül attól, hogy az ismerőse-e, a világ bármely pontjáról láthatja.⁴³ Ezek alapján megállapítható, hogy a gyermekek már egészen kiskortól kezdve nagyobb veszélynek vannak kitéve.

A gyermek érdemben nem tud nyilatkozni arról, hogy a családi album tartalmát képező képmásokat a nyilvánosság elé tárják-e vagy sem, erről a szülők hozzák meg a döntést. Az viszont tény, hogy ha a gyermekek azt a mintát látják a szüleiktől, hogy rendszeresen a kamerának kell pózolni, mosolyogni, majd a közösségi médiába megosztani, akkor ezt a példát fogják követni. Ráadásul fennáll annak a veszélye, hogy a kedvelésekben fogják egyesek a saját értéküket mérni, hamis képet kialakítva magukról. Ez szokáserkölc kialakításához vezet, ami azt jelenti, hogy a szokáshoz az adott személy társít egy képzetet, hogy az a helyes magatartás. Itt a pozitív szankció a kedvelések és kommentek számával mérhető. Saját megítélésem szerint ez nem jó irány. Joga van a szülőnek a gyermeke képmásának megörökítéséhez és közösségi médiába való közzétételéhez. Ha valamihez joga van valakinek az a szubjektív jog, azaz a személyéhez kötődik. De ahhoz is joga van, hogy ne ossza meg a kiskorú képmását a világhálón, a döntés így a szülő kezében van.

Fontos megjegyezni, hogy a tizennegyedik életévét be nem töltött személyek vonatkozásában, hogy megdönthetetlen vélelem, hogy nincs az ügyei viteléhez szükséges

⁴² KOLTAY András – SZIKORA Tamás: A közérkölc és a kiskorúak védelme. In: KOLTAY András – NYAKAS Levente (szerk.): *Magyar és európai médiajog*. Budapest, Wolters Kluwer, 2015.

⁴³ <https://tinyurl.com/373d2xdx> letöltés dátuma: 2024. 03. 19.

belátási képessége. Míg a Ptk. a 2:14.§ (2) bekezdésben rendelkezik arról, hogy a mindennapi életben tömegesen előforduló, különösebb megfontolást nem igénylő, csekély jelentőségű szerződéseket megkötött a cselekvőképtelen kiskorú, iskolapéldával élve, bemehet a közértbe és vehet magának cukrot, addig a (3) bekezdés már a személyét és vagyonát érintő kérdésekre tér ki, amiből megállapítható, hogy e körben önálló jognyilatkozat tételére nem jogosult a gyermek⁴⁴, ellenben a véleményének figyelembe vételére köteles a szülő. Az ítélőképessége birtokában kifejezés a kiskorúakkal kapcsolatos rendelkezéseknél gyakori, ami azt jelenti, hogy megfelelően képes-e nyilatkozni a gyermek. Azaz, a gyermek az adott kérdésben befolyásmentesen tud-e úgy dönteni, hogy felismeri azt, hogy neki valójában mi a jó és mi a rossz. Ezt a jogot a Ptk. a Gyermekjogi Egyezménybe („New Yorki Egyezmény”) foglaltakkal összhangban biztosítja.⁴⁵ Ennek az egyezménynek célja, hogy az adott helyzetben a lehető legtöbb jogot biztosítsa a gyermek számára.⁴⁶

A cselekvőképtelen kiskorú jognyilatkozata semmis, nevében a törvényes képviselője jár el. Főszabály szerint a gyermek törvényes képviselője a szülő, ellenben, ha nem áll szülői felügyelet alatt, akkor ezekkel a jogosítványokkal a gyámja rendelkezik.⁴⁷ Fontos megjegyezni ugyanakkor, hogy a kiskorúakat is ugyanúgy megilletik az alapjogok és a személyiségi jogaik. Az emberi méltósága minden embernek ugyanolyan.

A képmás elkészítéséhez, valamint felhasználásához minden érintett engedélye kell, amennyiben nem tömegrendezvényen készül, illetve nem közéleti szereplő az illető, de a cselekvőképtelen kiskorúak vonatkozásában más a helyzet. A cselekvőképtelen kiskorúak esetében a jognyilatkozat megtételére a szülő, ennek hiányában a gyám jogosultak. Amennyiben kiskorú cselekvőképtelen személy nem rendelkezik a közösségi médiafelületen saját felülettel, abban az esetben is könnyen felkerülhet a képmása az internetre. Aki rendelkezik ilyen felülettel, saját maga is szinte biztos, hogy már tapasztalta azt, hogy a szülők, a rokonság, a baráti kör vagy akár az oktatási intézmény is gyakran közzéteszik a gyermekek képmását. A gyermekeket ábrázoló fotók nagyon változatosak, ballagási fotók, szavalás közben lévő kedves képek, de olvadozó fagyalttal magát „kikenő” gyermekfotók és akár meztelen strandolós képek is gyakran a közösségi médiafelületeken landolnak. Valóban olyan kedvesek vagy akár viccesek ezek a fotók? Ki láthatja? Ki tárolja és milyen célból? Egy átlagos ember ebbe nem igazán gondol bele. Az NMHH Gyermekfotók a neten – Hogyan (ne) posztolj a gyerekekről című cikkében⁴⁸ egy angol kutatásra utaltak, amely szerint átlagosan 107 fotó kerül ki a gyermekről az internetre még az előtt, hogy megtanulna járni.⁴⁹

Ameddig az ítélőképessége hiányában nem tudja a gyermek kifejezni a véleményét, addig tulajdonképpen a szülő egyszemélyi döntésétől függ, hogy a gyermeke képmását feltölti-e a világhálóra. Szerencsés helyzet az, ha a szülők között konszenszus van, de előfordulhat, hogy a szülők nem értenek egyet a képmás sorsát illetően. Ha nyilvános a profilja bárki megtekintheti, letöltheti ezeket a tartalmakat, de akár egy privát profillal rendelkező személynek is lehet olyan ismerőse, aki álprofillal rendelkezik. Tehát fennáll a veszélye annak, hogy bárki letölti ezeket a fotókat akár saját célra, akár további felhasználás céljából. Abba is érdemes belegondolni, hogy egy általános iskolás gyermek korábbi fotóival a társai zavarba ejthetik, ami könnyen zaklatásba is átfordulhat. Ezt a *cyberbullying* fejezi ki. Akár egy féltékeny

⁴⁴ Gyermek alatt a dolgozat további részében a cselekvőképtelen kiskorú értendő.

⁴⁵ Egyezmény a gyermek jogairól, ENSZ Közgyűlés New York, 1989. november 20., amelyet Magyarország az 1991. évi LXIV. törvényben hirdette ki. 12. cikk.

⁴⁶ DRÁNOVITS Tímea: A gyermek mindenek felett álló érdekének és a véleménynyilvánítás szabadságának egymáshoz való viszonya a hazai szabályozás tükrében. In: TRÓCSÁNYI László (szerk.): *Dikaiosz logosz*. Tanulmányok Kovács István emlékére. Szeged, Norma Nyomdász Kft., 2012. 9.

⁴⁷ Ptk. 4:146. §

⁴⁸ <https://tinyurl.com/4bv7ta9e> letöltés dátuma: 2024. 03. 13.

⁴⁹ <https://tinyurl.com/bj239amc> letöltés dátuma: 2024. 03. 13.

osztálytárs lementheti a jobb tanuló kiskorú, kellemetlen helyzetben ábrázoló képmását, amelyet majd felnőttként használ fel, de a visszaélések tárháza rendkívül sokszínű.

3.2. Gyermekek képmása a közösségi médiában

Ezzel a fejezettel arra kívánom felhívni a figyelmet, hogy milyen veszélyeket rejt a gyermekek számára, ha feltöltésre kerül a képmása a közösségi médiafelületre és ki tartozik ez iránt felelősséggel. Az tény, hogy a képmás készítéséhez és felhasználásához engedély kell. De ha cselekvőképtelen kiskorúról van szó, akkor ki járul hozzá? Amennyiben a kiskorú úgy tesz jognyilatkozatot, hogy arra nem jogosult, abban az esetben a relatív semmisség jogintézménye útján a semmisségre lehet hivatkozni. Fontos korlát, hogy a semmisséget ebben az esetben csak akkor lehet megállapítani, ha a cselekvőképtelen kiskorú érdekében áll.⁵⁰ Érdemes tisztázni tehát azt, hogy jogilag minek minősül az, ha a kiskorú saját magáról a közösségi médiába tölt fel képet. Alapvetően ez egy érvénytelen jognyilatkozat. Egyrészt azért, mert ha a cselekvőképtelen kiskorúak, amennyiben a Meta⁵¹ által előírt követelményeknek eleget tesznek, akkor a 13. életév betöltését megelőzően nem regisztrálhatnak, így tehát 1 év híján nem rendelkezhetnek ilyen profillal. Amennyiben 13 éven aluli személy profilja került létrehozásra, úgy köteles feltüntetni, hogy a szülő vagy egy megbízott személy kezeli, olvasható az Instagram Súgóközpontján. Ha pedig nem így történik, akkor a szülő töröltheti a fiókot, vagy ha nem a gyermeke hozta létre, akkor pedig jelentheti és az oldal üzemeltetője törli a profilt.⁵² Az előbbi lehetőség megvalósulásának esélyei meglehetősen alacsonyak. Másrészt, ha ugyan már a regisztrációt lehetővé tevő életkort betöltötte a gyermek és úgy tölti fel a képmását ábrázoló tartalmat, akkor a jogsértést *quasi* saját magával szemben követi el. Ez a jogsértés nemcsak saját magával szemben állhat fenn, ugyanis reális annak a lehetősége, hogy egy másik kiskorúval közösen szerepel a képen vagy éppen az egyik osztálytársáról, barátjáról tölt fel jogellenesen képet.

Érdemes a Ptk. 6:544.§-át ebben vonatkozásban megemlíteni, amely a ő által okozott kárért való felelősséget mondja ki. A gondozó nemcsak a szülő, illetve a gyám, hanem az is, aki a gyermek felügyeletét a károkozaskor ellátja, tehát például az óvodapedagógus, tanító vagy éppen a táborvezető.⁵³ Az Egri Törvényszék, P.20091/2018/61. számú határozata kifejtette, hogy a bírói gyakorlat a vétőképeséget általánosan a 12. életévet tekintti olyan életkornak, amely betöltésétől a kiskorú képes felismerni a magatartásának káros következményeit, így tehát nem minősül vétőképtelen személynek. Amennyiben viszont a károkozó személy vétőképtelennek minősül, akkor helyette a gondozója felel.⁵⁴ A vétőképeség jogkérdés, megítélése tehát mindig adott káreseményre vonatkozik és nem függ a cselekvőképeségtől. Következtetésekként, ha a kiskorú más jogát megsérti, akkor azért a gondozója tartozik felelősséggel. A Ptk. alapelveihez visszanyúlva, ha a gondozó úgy jár el, ahogy az adott helyzetben elvárható⁵⁵, akkor a vétőképtelen nem lett volna abban a helyzetben, hogy kárt okozzon.

3.2.1. Mit tehet meg a szülő azért, hogy a jogsértő helyzet ne alakuljon ki?

⁵⁰ Ptk. 2:17. §

⁵¹ 2024. 03. 13-án az Instagram és a Facebook Felhasználási feltételei alapján. <https://tinyurl.com/3abmp6fj> , <https://tinyurl.com/3c99rfft>

⁵² <https://tinyurl.com/yz9dt7r7> letöltés dátuma: 2024. 03. 13.

⁵³ Ptk. 6:544. § (2) bek.

⁵⁴ Egri Törvényszék, P.20091/2018/61.

⁵⁵ Ptk. 1:4. § (1) bek.

A káros internetes tartalmak ellen különböző szűrőszoftverek állnak rendelkezésre, amelyek a gyermekek védelmére hivatottak. A tudatos közösségi média és internethasználat oktatása természetesen nem elhanyagolható, de a gyermekvédelmi szűrőprogramok telepítése elősegítik azt, hogy – ahogy az NMHH honlapján is olvasható – „a túlzott számítógép-és internethasználat okozta károktól, az adatszivárgástól és más egyéb veszélyektől” védve legyenek a kiskorúak.⁵⁶ Az NMHH összegyűjtötte, hogy milyen lehetőségek állnak rendelkezésre nemcsak a szülőknek, hanem az oktatási intézményeknek ezen szoftverek alkalmazásának körében.⁵⁷ Ráadásul az elektronikus hírközlésről szóló 2003. évi C. törvény (a továbbiakban Eht.) 149/A.§-a is kimondja, hogy a kiskorúak védelme érdekében magyar nyelvű, könnyen telepíthető és használható szoftver lehetőségét kell az internet-hozzáférést szolgáltatónak a felhasználó rendelkezésére bocsátani.⁵⁸ Ebben a szakaszban található szabályozás a Gyermekvédelmi Internet-kerekasztalra vonatkozóan.

3.2.2. Ki a felelős a gyermek jogainak védelméért?

A szülői felügyeletet főszabály szerint a szülő gyakorolja. Ahhoz, hogy a szülő ennek a kötelezettségének eleget tegyen a gyermek nevelése, eltartása mellett, az erkölcsi támogatás is feladata. Napjainkban számottevő gyermekét egyedül nevelő szülővel vagy éppen mozaik családban felnövő gyermekekkel találkozhatunk. Ez esetben a szülői felügyeletet rendezni kell. Amennyiben a felek nem tudnak megállapodni a közös vagy kizárólagos szülői felügyelet gyakorlásában, a hatóság rendezi ezt a kérdést. Felmerülhet az a probléma is, hogy a szülők nem akarják gyakorolni vagy nem megfelelően tudják a jogaikat érvényesíteni és a kötelezettségeiket teljesíteni. „Amennyiben egy szülő megszegi vagy elhanyagolja kötelezettségeit vagy visszaél a szülői felelősséghez kapcsolódó jogaival és ezzel súlyos kárt okoz a gyermeknek, a bíróság elrendelheti a szülő szülői felelősségének megszüntetését.”⁵⁹ Abban az esetben, ha egyik szülő sem alkalmas a feladatai ellátására, vagy már nem élnek, gyámot kell kirendelni. Ilyenkor a gyám hozza meg a gyermek érdekét szolgáló döntéseket. Ha a szülő és a gyermek között érdekellentét áll fent, a törvényes képviselőt ebben az esetben a szülő nem láthatja el. Ezt a Polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. Törvény (a továbbiakban: Pp.) 298.§ (4) bekezdése, valamint a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 149/1997 (IX.10.) Kormányrendelet 130A/§ (1) bekezdés f) pontja is kimondja. Ebben az esetben a gyámhatóság eseti gyámot rendel ki.⁶⁰ 2024. július 9-től a 194/2022. (V.27.) Kormányrendelet módosítása értelmében a Gyvt-ben meghatározott kifogástalan életvitel ellenőrzését a Nemzeti Védelmi Szolgálat látja el.⁶¹ Ha valaki nem felel meg a követelményeknek, akkor a jogviszonyát meg kell szüntetni. Az eseti gyám olyan jogkörrel jár el, mint a gyám.⁶² Az eseti gyám tevékenysége sokrétű, hivatalból és a gyámhivatal kérésére is kirendelhető meghatározott esetekben. Az eseti gyámot a hivatal határozattal rendeli ki. Eljárhat például az apai elismerő nyilatkozathoz szükséges törvényes képviselői hozzájárulás megadása érdekében, továbbá ha az anya és a gyermek között érdekellentét áll fent vagy ha a szülő nem járhat el a gyermek ügyében, érdekellentét vagy más tényleges akadály miatt, illetve például, az örökbefogadás felbontására irányuló eljárás során, ha az örökbefogadó nem járhat el az örökbefogadott törvényes képviselőjeként stb.⁶³ Ezek

⁵⁶ <https://tinyurl.com/bdfpjm6>

⁵⁷ Az alábbi szűrőszoftverek állnak jelenleg rendelkezésre: <https://tinyurl.com/mavn6a54>

⁵⁸ Eht. 149/A. §

⁵⁹ <https://tinyurl.com/4amyrnaj>

⁶⁰ Ptk. 4:163.§ (3) bek.

⁶¹ 194/2022. (V.27.) Kormányrendelet 1.§ c) pontja.

⁶² Ptk. 4:163. § (4) bek.

⁶³ A gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 149/1997 (IX.10.) Kormányrendelet 130/A. §

alapján kijelenthető, hogy az eseti gyám feladatai széleskörűek, a közös metszéspont pedig minden esetben a kiskorú érdekeinek a képviselése. Az eseti gyám a hatáskörét nem lépheti túl, működéséről félévente ad számot a gyámhatóságnak. Ha ennek a kötelezettségének nem tesz eleget, akkor végzésben a felettes szerve felhívja a pótlásra. Amennyiben a kirendelés célja megvalósult vagy annak oka megszűnt, akkor 8 napon belül köteles a jelentését benyújtani. A kutatás során képmásvédelmi per vonatkozásában olyan jogeset, amelyben a kiskorút eseti gyám képviselte a perben, nem volt fellelhető.

A felelősség kapcsán érdemes külön felhívni a figyelmet a gyermekvédelmi észlelő-és jelzőrendszer működésére. Az Emberi Erőforrások Minisztériuma és a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság módszertani útmutatója részletesen kifejti a jelzőrendszer működésével kapcsolatos kötelezettségeit a szakembereknek. A gyermekvédelmi jelzőrendszert a gyermekjóléti szolgálatok működtetik.

Kikre is vonatkozik ez a szabályozás? A Gyt. 2.§-a és a 17.§-a mondja ki, hogy kik azok a természetes vagy jogi személyek, akik a törvényi felhatalmazásuk alapján a gyermekek védelmében kötelesek eljárni. Például az igazságszolgáltatási szervek, gyámhivatal, köznevelési intézmények, vagy éppen az egészségügyben dolgozó személyek, függetlenül attól, hogy ki milyen gyakorisággal vesz részt a gyermek mindennapi életében. Amennyiben a saját eszköztárát az adott gyermekjóléti szolgálat ellátásáért felelős személy kimerítette, azt követően tud a jelzéssel élni, valamint a hatósági intézkedést elindítani. Az útmutató tartalmazza az észlelt problémákat, a teendőt, várható következményt és a kockázati tényezőket, átláthatóan egy táblázatban összefoglalva. A személyiségvédelemre nem terjed ki a kötelezettsége a jelzőrendszert működtető tagoknak, sem a közösségi média, sem pedig az egyéb média veszélyeire, fennálló jogsértésre nincs utalás. Megállapítható tehát, hogy a szülőkön kívül a hatóságnak és bizonyos esetekben a gyámnak is kitüntetett szerepe van a gyermekek jogainak védelmében.

3.2.3. Meta az óvodában

Nemcsak az a vizsgálandó, hogy kik azok, akik a kiskorú jogait köteles védeni, hanem az is, hogy egy releváns kérdés, hogy egyáltalán hogyan juthatunk el a cselekvőképtelen kiskorúak vonatkozásában a jogsértésig. Kijelenthető az eddigiek alapján, hogy jogsértést nemcsak a szülő vagy a törvényes képviselő követhet el, az óvodai dolgozók képeket töltenek fel a gyermekekről a közösségi médiába. A gyermekek már egészen kiskoruktól fogva hozzá vannak szokva ahhoz, hogy a környezetük megörökíti a képmásukat. Intézményfüggő, hogy külön Facebook oldallal rendelkezik-e egyáltalán az intézmény vagy kommunikációs fórum céljával zárt vagy nyílt tagságú csoportot hoz létre. Információk megosztása mellett, sokak rendszeresen osztanak meg a kisgyermekek képmását ábrázoló tartalmakat, hivatkozva arra, hogy lássa a szülő, hogy minden rendben az óvodában. Nyílt csoport esetében bárki, aki rákeres a csoportra, láthatja a megosztott tartalmakat. Zárt csoport esetén az adminisztrátor feladata az, hogy jóváhagyja a belépési kérelmet. A szülők mellett több hozzátartozó is tagja lehet a csoportnak, de fennáll az álprofil veszélye, ami visszaélésre ad lehetőséget.

A Hintalovon Alapítvány⁶⁴ egy 2021 tavaszán készült cikkében aszerint közelítette meg az óvodás Facebook csoportok kérdéskörét, hogy mennyire megnyugtató a szülő számára, ha a pedagógus nem a gyerekekkel, hanem a felvételek készítésével tölti el az idejét, valamint ezzel egyidejűleg megszakítják a gyermekek játékát. Egy másik aspektusból a cikk írója arra világított rá, hogy milyen lenne egy olyan munkahely, ahol felnőttekkel csinálnák ugyanezt,

⁶⁴ A Hintalovon Alapítvány gyermekjogi kérdésekkel foglalkozik.

azaz rendszeresen, nagyszámú képmás kerülne megosztásra Facebookon a munkavállalókról.⁶⁵ Véleményem szerint a válaszok egyértelműek az olvasók számára.

Egyre több intézmény már a gyermek beíratásakor aláírat a szülőkkel egy hozzájáruló nyilatkozatot a gyermeke képmásának megőrkítéséről és közzétételéről. Erre egy formanyomtatvány az Oktatási Hivatal honlapján is megtalálható. A gyermek érdeke azonban minden esetben elsődlegesen szem előtt tartandó. Azon intézmények, ahol ezt a nyilatkoztatást elmulasztják vagy a személyzet csupán „kedves szándékkal” oszt meg a gyermekekről fotókat, videókat a közösségi médiában, jogsértést követnek el. A BH 1985.1.17-es határozata kimondja, hogy a nyilvánosságra hozatalhoz a felvételen ábrázolt személy hozzájárulására van szükség, ha – az összes körülményre tekintettel – megállapítható a felvétel egyedisége, egyéni „képmás”-jellege.⁶⁶ Természetesen fontos tisztázni az óvoda részéről, hogy miért tartják fontosnak és ez milyen célt szolgál. Érdekes kérdésnek tartom, hogy milyen készülékkel készülnek ezek a felvételek és hogy milyen módon kezelik. Amennyiben az intézmény rendelkezik fényképezőgéppel vagy kamerával, akkor számítógépen kerülnek tárolásra. De meddig, és ki férhet hozzá? Van-e rendszeres ellenőrzés arra, hogy továbbítják-e vagy külső adathordozón lementésre kerülnek ezek a fájlok? A részletszabályok kidolgozása javasolt lenne nemcsak intézményi szinten. Ugyanis véleményem szerint ez a kérdés *soft law* eszközökkel kezelhető lenne. A tapasztalatok alapján legtöbbször saját készülékkel örökítik meg a pillanatokat a pedagógusok és dajkák. Ennek jogszerűsége, adatkezelési legalitása erőteljesen megkérdőjelezhető.

2017 tavaszán egy gyermek az óvoda udvarán megharapta egy másik óvodás arcát. Ennek következtében a kiskorú felperes arcáról az egyik óvónő egy intézményi fényképezőgéppel fotót készített, amelyet a munkaeszközként használt számítógépen tárolt. A képmás elkészítésére utasítást nem kapott, ugyan sem a jegyzőkönyvbe, sem más fórumon nem került becsatolásra, illetve felhasználásra. A bíróság megállapította, hogy az óvodában rendelkezésre állt egy okirat, amelyben a szülő hozzájárult ahhoz, hogy az óvodai tevékenységhez kapcsolódóan, illetve a programokon való részvétel során a gyermek képmását rögzíthesse az intézmény, de erre a balesetre ez a jegyzőkönyv nem terjedt ki. Az utasítás hiánya miatt a jogi személy magatartásának az óvónő cselekedete nem tudható be az intézménynek. Erre hivatkozva pedig a kereset ezen részét a bíróság elutasította.⁶⁷

Amennyiben a szülő nem járul hozzá a képmás elkészítéséhez, valamint a közzétételhez, akkor hiába a cselekvőképtelen kiskorú ráutaló magatartása, hiszen jognyilatkozat tételére nem jogosult, ezáltal jogellenes az intézmény magatartása. Abban az esetben viszont, ha ezt a fotót úgy készítik el az óvodában, hogy a szülő ott tartózkodik a felvétel során és nem tiltakozik ellene, akkor úgy tekinthető, hogy hozzájárul a képmás rögzítéséhez. A ráutaló magatartása a szülőnek egyértelmű kell, hogy legyen. De ez nem terjed ki a további felhasználásra, tehát a közösségi médiába való feltöltésre. A nyilvánosságra hozatal előtt célszerű közölni az intézmény oldaláról, hogy miért kívánják közzétenni a gyermek képmását.

Amennyiben a szülő nem járul hozzá a képmás elkészítéséhez, valamint a közzétételhez, akkor hiába a cselekvőképtelen kiskorú ráutaló magatartása, hiszen jognyilatkozat tételére nem jogosult, ezáltal jogellenes az intézmény magatartása. Ebben a helyzetben pedig nem mehetünk el a relatív semmisség jogintézménye mellett, amely során kiemelendő, hogy kizárólag a kiskorú érdekében lehet hivatkozni.

A Hintalovon Alapítvány egy 2020-as cikkében azt a példát hozta fel, hogy egy gyermekzsúron a cukrászda részéről fotókat készítettek a gyermekekről, amelyeket a Facebookon közzétettek, ráadásul hirdették ezt a tartalmat és a szülők csak napokkal később észlelték. A képek elkészítéséhez nem kértek engedélyt, ebből következik, hogy a közzétételhez

⁶⁵ <https://shorturl.at/wjqIB>

⁶⁶ BH 1985.1.17.

⁶⁷ Egri Törvényszék, P.20091/2018/61.

sem. A nevesített személyiségi jog mellett, az ENSZ Gyermekjogi Egyezményében foglalt jogokat is megsértette a vállalkozás.⁶⁸ Anonim megtörtént eset, hogy egy háromgyermekes édesanyának a testvére fotósként dolgozott és az egyik esti fürdetés alkalmával a három gyermekről készített fotókat. Ezek a képmások feltöltésre kerültek a testvére által a közösségi médiába, majd körülbelül 1 évet követően fedezte fel a család, hogy a gyermekeket ábrázoló fotót egy kínai sampongyártó használta fel. Ez a példa is azt támasztja alá, hogy a képmásunk sorsáról a feltöltést követően nem tudunk teljes mértékben rendelkezni.

A meghozott ítéletek vizsgálata során megállapítható, hogy a személyiségi jogi perek a kiskorúak vonatkozásában szűk körben lelhetők fel. Míg később látni fogjuk, hogy külföldön a szülő, törvényes képviselő által feltöltött képmások vonatkozásában több pert is lefolytattak, addig hazánkban erre precedens nem volt. A hazai bírósági eljárásokban elsősorban a kiskorú képmásának más által való felhasználása miatt jártak el. A Fővárosi Ítéltábla 20.888/2018/6. számú ítélete kimondta, hogy az ügy alperese megsértette a felperes képmásához való jogát, mert a felperes törvényes képviselőjének engedélye nélkül tette közzé a képmását egy internetes újságban. Az elsőfokú bíróság megállapította, hogy az engedély megadására a törvényes képviselő jogosult.⁶⁹

Egy másik jogesetben egy kiskorúval egy újságíró interjút készített, továbbá eközben fotók is készültek róla. „A kiskorú felperes képmásának rögzítésére és felhasználására azért került sor, mert a jelenlévő testvér látszati képviselőként ahhoz a hozzájárulását adta, ráadásul egy olyan helyzetben, amikor a törvényes képviselők távol voltak. 3-as tanúnak tudnia kellett volna, hogy saj nem jogosult a hozzájárulást megadni (a jog ismeretének hiánya őt nem mentesíti), s a törvényes képviselőknek is olyan személyre kellett volna bízniuk gyermeküket, aki távollétük alatt - túl a fizikai őrzésen, kíséreten - a kiskorú jogainak védelme érdekében képes eldönteni, milyen magatartást tanúsítson. (...) Mivel a látszati képviselő a kép készítéséhez és közléséhez is hozzájárult, a kép készítésének célja pedig maga a közlés (a cikkbeli nyilatkozatok hitelességének alátámasztása) volt, ezen közlés elmaradása egyrészt életszerűtlen, másrészt a képmáshoz való jog sérelmét nem idézi elő.”⁷⁰

A Debreceni Ítéltábla 2018-as perében a kiskorúak, akik jelen perben a II. és III. rendű felperesek, képmásának felhasználásához csakis az I. rendű felperes, a törvényes képviselő adhatott volna hozzájárulást. Jogsértést követett el az alperes, így őt a bíróság a további jogsértéstől eltiltotta. A sérelemdíj megállapításának az egyik sine qua non eleme az immateriális hátrány, de ez nem bizonyított, így a kereset azon része elutasításra került.⁷¹ A Budapest Környéki Törvényszék Pf. 20.279/2018/9. számú ítélet jogvitának alapja, hogy a bírósági végrehajtó több fényképet készített a perbeli ingatlanról oly módon, hogy azon kiskorú is azonosítható volt. Ezáltal jogsértést követett el, ugyanis a kiskorú törvényes képviselője sem a képmás rögzítéséhez, sem pedig a közzétételéhez nem járult hozzá. Az alperes itt azzal védekezett, hogy a végrehajtás családok között zajlott, de a bíróság ezt figyelmen kívül hagyta, hivatkozva arra, hogy a jogsértés objektíve megállapítható volt.⁷²

Az óvodában készült képmások kapcsán szem előtt kell tartani a szülők hozzájáruló nyilatkozatát mind a készítés, mind a közzététel vonatkozásában. Amennyiben egy szülő nem járul hozzá, azt tiszteletben kell tartani, hiszen joga van ehhez. Úgy gondolom, hogy a mindennapokról posztolni felesleges, amely egy köztes és - napjaink trendjét figyelembe véve - ésszerű megoldás lehet, az a kiemelt események megörökítése az intézmény által és ennek a közzététele. Amennyiben a szülők és az óvoda közösen Facebook csoportot működtet, abban

⁶⁸ SANTA Nóra: *Fénykép, amin a gyerekünk szerepel – engedély nélkül*. Hintalovon Alapítvány, 2020.04.09. <https://tinyurl.com/3pid2m98>

⁶⁹ Fővárosi Ítéltábla Pf.20888/2018/6.

⁷⁰ Fővárosi Ítéltábla Pf.21.289/2017/21.

⁷¹ Debreceni Ítéltábla Pf.20.208/2018/3.

⁷² Budapest Környéki Törvényszék Pf.20.279/2018/9.

az esetben a zárt csoport használata javasolt feltétlenül, úgy, hogy az adminisztrátor csak azokat a személyeket engedi be, akik a gyermek szülei vagy gyámjai, kiszűrve ezzel az álprofilal rendelkezők körét. Véleményem szerint az intézménynek minden esetben meg kellene indokolnia, hogy miért tartja elengedhetetlennek a közösségi médiába a gyermekek képmásának a feltöltését.

3.3. Tudatos médiahasználat

Jogosan merül fel a kérdés mindenkiben, hogy mi lehet a megoldás? Úgy gondolom, hogy a jogi szabályozásnak a képmásvédelem szabályozására részletesebb szabályokat kellene megalkotni, amely külön bekezdésben kitér a kiskorúak képmásvédelmére, hiszen ez egy szűkebb csoportot védene, ráadásul a probléma aktualitása miatt is indokolt lenne. Ellenben nem mehetünk el amellett, hogy a gyermekvédelmi előírásoknak az olvasata a pártpreferencia miatt változhat, fontos, hogy ne legyen átpolitizált. A Ptk. ez esetben nem egyedileg utalna az erkölcsre, hiszen az alapelvek között vagy akár az öröklési kérdések kapcsán is megjelenik. Elsősorban arra gondolok, hogy a gyermekről az emberi méltóságát sértő, illetve a becsület csorbítására alkalmas képmás közzététele esetét kellene részletszabályokkal kiegészíteni a kiskorúak tekintetében. Itt hangsúlyozni szeretném kiemelten a magánélethez való jog fontosságát. Véleményem szerint a közösségi média teljes mellőzése jelenleg nem reális, mert a mindennapjaink részét képezi ezen felületek használata. A megoldás egyrészt a láthatóság beállításában, másrészt pedig a tudatosságban látom. Tudatosság alatt értendő, hogy a szülő és a kiskorú környezete olyan képet osszon meg a gyermekéről, amelyet magáról is szívesen látna, valamint gondoljon mindig bele abba, hogy a személyes adatok, szokások megosztása milyen veszélyeket hordoz magában. A képmás megörökítése során érdemes kiválogatni, hogy mi az, ami a családi albumba kerül és melyek azok a fájlok, amelyeket a világhálóra feltölt. Ha a család távol él egymástól és a közösségi média kerül, mint kommunikációs fórum használatra, akkor javasolt egy zárt csoport létrehozása, ahol megoszthatók egymással a családról készült képmások. Természetesen felmerül a kérdés, hogy ez valóban szükséges-e, de amennyiben valaki úgy dönt, hogy szeretne ezzel a lehetőséggel élni, akkor feltétlenül a zárt csoport mellett érdemes letennie a voksát.

Meglátásom szerint ez a téma még mindig nem eléggé hangsúlyos a mindennapokban, így a szülők és a gyermekek oktatása – már általános iskolától kezdve – javasolt lenne. A szülőket már a várandósság ideje alatt célszerű lenne a védőnői szolgálat munkatársai által oktatni a médiatudatosságra, amely során felhívják a figyelmüket a káros következményekre és jogsértés lehetőségére. A médiatudatosság oktatásának célcsoportja tehát elsősorban a szülők, hiszen ők tudják felmérni, hogy a gyermek fejlődésére hogyan hat ki egyes platformok használata. Ez alatt a hozzáférés, a médiatartalom megértése, felhasználásával kapcsolatos képesség értendő.⁷³ Ráadásul a szülő hozza meg a döntést a gyermek 16. életévének betöltéséig a személyes adatai vonatkozásában. Több kezdeményezés látott már napvilágot, amely háttérben a gyermekek védelme áll a középpontban, többek között az audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelv⁷⁴ elsősorban a káros tartalmaktól kívánja óvni a kiskorúakat. A Gyermekvédelmi Internet-kerekasztal 21 tagú tanácsadó testületből áll, amely céljai között szerepel a gyermekbarát internet elterjesztése és a szülők médiatudatosságának növelése. Ennek megvalósítása érdekében a testület állásfoglalásokat és ajánlásokat dolgoz ki.⁷⁵ Ezen kívül láthattuk a gyermekvédelmi jelzőrendszeri szolgálatnak is a szerepét. Hasznosnak találok az Unicef által fejlesztésre került HelpAPPot, amely egy mobilkészülékre letölthető

⁷³ KOLTAY András – SZIKORA Tamás: A közerkölcs és a kiskorúak védelme. In: KOLTAY András – NYAKAS Levente (szerk.): *Magyar és európai médiajog*. Budapest, Wolters Kluwer, 2015.

⁷⁴ 2010/13/EU irányelv.

⁷⁵ <https://tinyurl.com/4uztf7xy> letöltés dátuma: 2024. 03. 24.

applikáció. Ez az alkalmazás lehetővé teszi, hogy a használója a segélyhívót, lelkisegély szolgálatot, vagy a beállított telefonszámot gyorsgomb segítségével felhívja. Emellett a helymeghatározás e-mail vagy sms-ben való megosztása mellett olyan funkció is elérhető, amely segítségével a kiskorú beütheti, hogy ki és milyen viselkedést tanúsít vele szemben. Például, hogy zaklatja, csúfolja, kényszeríti a másikat. Ezekről a magatartásokról részletes leírás is található.

4. Jogérvényesítés

Ebben a fejezetben keresek választ arra, hogy milyen jogorvoslatra számíthat a felperes, ha megtörténik a visszaélés a képmásával. A személyiségi jog abszolút szerkezetű jogviszony, ami azt jelenti, hogy a jogosulton kívül mindenki más tartózkodni köteles minden olyan magatartástól, amellyel mások személyiségi jogainak érvényesülését veszélyeztetné. Ha mégis megtörténik a visszaélés valaki képmásával, akkor milyen jogorvoslatra számíthat az alperes?

1888-ban mutatták be az első Kodak fényképezőgépet. A technikai és technológiai fejlődés következtében a képmásvédelmet az idő előre haladtával előtérbe helyezte. Ez arra vezethető vissza, hogy a képek készítésének gyakorisága nagy mértéket öltött, valamint egyúttal a visszaélések száma is elkezdett nőni.

A jogérvényesítés kapcsán e témában jelentős ítélet a „Dame in Badekostüm”, amely 1898-ban látott napvilágot.⁷⁶ A BGB – amely 1900. január 1-jén lépett hatályba – már a képmásvédelmet szabályozni kívánta. Az 1928. évi magánjogi törvényjavaslat (továbbiakban Mtj.) 108. szakasza is nevesített személyiségi jogokat, illetve az azt követő szakasz pedig az elhunyt személyiségi jogának védelméről rendelkezik.⁷⁷ A jelenleg hatályos kódex előtt az 1959. évi IV. törvény 83.§ (2) bekezdése is szabályozta a személyhez fűződő jogokat.⁷⁸

4.1. Jogérvényesítési eszközök

„Az egyes személyiségi jogok – különösen a magánélet védelme [...] kifejezetten az internet adta körülmények között igényel értelmezést, ami nem könnyű, hiszen a technikai lehetőségek – mintegy kikényszerített nyilvánosságként – szinte kimeríthetetlen módon akadályozhatják egy személy magánéletének sérthetlenségéhez fűződő érdekét. Az „online-magánszféra” esetében ugyanis a személyes információk sokkal szélesebb körben érhetők el, függetlenül attól, hogy az illető személy ezeket az őt érintő, s az ő beazonosítására alkalmas információkat szabad akaratából tette-e elérhetővé vagy sem.”⁷⁹ Mindenki számára szerkeszthetővé, elérhetővé válik ez a tartalom, így szükségeltetik a magánfelek korlátjainak bevezetése, illetve betartatása. Abban az esetben, ha a közösségi médiában jogsértés történik – például valaki letölti egy másik felhasználó profilképét és egy fiktív profil oldalán felhasználja – arra a Facebook tanácsot ugyan ad, de konkrét megoldás a felhasználók által valósul meg. Azaz gyakorlatilag elsősorban forduljon ahhoz a felhasználó, aki jogellenesen használta a képét, ezt követően jelentheti az oldalon keresztül, amelyet az oldal kezelője felülvizsgál és ha jogosnak ítéli meg a panaszt, akkor eltávolítja a képet. Amennyiben ez a jogon kívüli eszköz nem célravezető, abban az esetben a jogsértés elszennvedett fél a NAIH-hoz, valamint a bírósághoz fordulhat. Azzal a problémával kell szembesülnünk, hogy ugyan a gyermekek online védelme

⁷⁶ Urteil vom 29.11.1898. D 4098/98 VIII 8145.

⁷⁷ Mtj. 108-109. §

⁷⁸ Jelenleg a személyhez fűződő jogok a jogi személyekre vonatkoznak. A korábban hatályos kódexünk viszont a természetes személyek jogát is e kifejezés alatt értette.

⁷⁹ NAVRATYIL Zoltán: *Internet és szólásszabadság: A „felejtés” joga és a „feledésbe merüléshez” való jog*. Iustum Aequum Salutare, 2015/11. 85.

egyre több jogszabályban merül fel egy-egy szakasz vagy éppen bekezdés erejéig, de a gyakorlatban a képmásvédelmüket illetően egyáltalán nincs kiforrott gyakorlat. Ami viszont a fő kérdés, hogy erre valóban a jogtól kell, hogy megoldást kapjunk? A soft law elegendő-e vagy a megoldás máshol keresendő?

4.1.1. Ki az, aki a személyiségi jogokat érvényesítheti?

Személyiségi jogai érvényesítéséhez mindenkinek joga van, ezt személyesen lehet megtenni az elévülési időn belül. Abban az esetben, ha valaki cselekvőképtelen, nevében törvényes képviselője járhat el. Aki ismeretlen helyen tartózkodik, annak védelme érdekében a hozzátartozója vagy gondnoka jár el. A Ptk. továbbá azt is szabályozza, hogy az ügyész is keresetet indíthat az érintett hozzájárulásával, viszont annak a közérdekbe ütközés a feltétele.⁸⁰ A törvényes képviselőnek nemcsak a jognyilatkozatok megtétele kapcsán van jelentős szerepe, hanem a cselekvőképtelen kiskorú személyiségi jogának érvényesítése során is.⁸¹ Mindezekből megállapítható, hogy a gyermek esetében kettős helyzet áll fent. „Egyszerre jellemzi őket saját autonómiájuk, amely önálló alapjogi jogalanyiságukból ered, illetve függőségi viszonyuk a felnőtt társadalommal, elsősorban szüleikkel szemben, mely pedig sajátos státuszukból, jogérvényesítési lehetőségeikből fakad.”⁸²

4.1.2. Mi alapján követelhet az, aki a jogsértés ellen fellép bírói úton?

Mielőtt a jogsértést a felek peres úton rendeznék a Pp. 502. §-a alapján kötelező előzetes eljárást kell lefolytatni. Amennyiben nem az abban foglaltak szerint teljesít a jogsértő fél, vagy egyáltalán nem teljesít, abban az esetben nyílik lehetőség per indítására a sérelem orvoslása iránti kérelem utolsó napjától számított 15 napon belül.⁸³ „A Ptk. 2:51. §-ában meghatározott személyiségvédelmi jogvédelem körében előterjesztett kereseti kérelemnek nem kell megfelelnie a Pp. 172. § alapján a kereseti kérelmekkel szemben megfogalmazott követelményeknek.”⁸⁴

A Ptk. 2:52. §-a alapján sérelemdíj, a 2:53. §-a alapján pedig kártérítés követelhető. Míg az utóbbi, a kártérítés szubjektív személyiségvédelmi eszköz, amiből következik, hogy a felróhatóság vizsgálatra kerül.⁸⁵ Addig az előbbi – a sérelemdíj - objektív és szubjektív védelmi eszköz, ennél a kártérítés szabályait kell alkalmazni. A sérelemdíj a nem vagyoni kártérítés utódja a régi Ptk.-hoz képest. Ennek kettős funkciója állapítható meg: egyrészt a személyiségi sérelem vagyoni kompenzálása, - hangsúlyozni kell, hogy a sérelemdíj kiszabásának egyik feltétele a nem vagyoni sérelem bekövetkezése⁸⁶ - másrészt a magánjogi büntetés kiszabása. A *ne bis in idem* elvének elkerülése érdekében, a BDT 2019.4015 kimondja, hogyha a jogsértő személyt büntetőjogi felelősségre vonták, a sérelemdíj meghatározása során a kompenzációs funkció kerül előtérbe.⁸⁷ Nem minősül visszaélésnek a képmás vagy hangfelvétel készítése vagy felhasználása, ha arra közvetlenül fenyegető vagy már bekövetkezett jogsértés bizonyítása érdekében közérdekből vagy jogos magánérdekből kerül sor, feltéve, hogy a képmás vagy

⁸⁰ Ptk. 2:54. § (1)-(4) bek.

⁸¹ Ptk. 2:54. § (2) bek.

⁸² EVELLEI Evelin Mollí – TAMÁS Bianka: *A gyermek és a szülő között feszülő alapjogi konfliktus a képmegosztás tükrében*. II, 2017. Különszám 3-8. oldal

⁸³ Pp. 503. § (3) bek.

⁸⁴ Ítéletáblai Határozatok 2023/1 Huszadik Évfolyam, 2023. március, 28. o.

⁸⁵ JOBBÁGYI i.m. 149.

⁸⁶ Praesumptio iuris.

⁸⁷ BDT 2019.4015.

hangfelvétel készítése vagy felhasználása a bizonyítani kívánt jogsértéshez képest nem okoz aránytalan érdeksérelmet.⁸⁸

4.1.3. Mit követelhet az, akit személyiségi jogában megsértenek?

A bírónak kezdetben kihívást okozhatott a bagatell ügyek kiszűrése, ugyanis a sérelemdíj intézményének megjelenéséből többen hasznot kívántak húzni. A Polgári Törvénykönyv Tanácsadó Testülete azt az álláspontot képviselte, hogy a bagatell sérelemdíj a Ptk. céljának és jogintézményi funkciójának nem felel meg.⁸⁹ A funkciója pedig a sérelem kompenzálása és a prevenció.⁹⁰ Úgy gondolom, hogy a kiskorúak képmásvédelmét illetően ez a prevenciós hatás ma Magyarországon nincs meg. A bírói gyakorlat tehát abba az irányba mozdult el, hogy a bagatell összegű sérelemdíjakat nem ítéli meg, természetesen az új jogintézmény egységes gyakorlatát az elmúlt tíz évben – amióta a Ptk. hatályos – a bíróságok jelentősen formálták, hiszen a jogsértés ténye kezdetben elengedőnek bizonyult a sérelemdíj megállapításához, de mára ez megváltozott, hiszen például a BH 2016.9.241. számú határozata kimondja, hogy a személyiségi jogi jogsértés megállapításának nem automatikus következménye a sérelemdíj megítélése. A kommentár szerint pedig a nyelvtani értelmezés alapján pedig az alperes amennyiben nem tudja kimenteni magát, a jogsértés ténye alanyi jogot teremt a sérelemdíjra. A cél szerinti értelmezéssel ez esetben a nyelvtani értelmezés ellentmondó. Ennek relevanciája a funkció betöltésében rejlik.⁹¹ A körülmények bírói mérlegelése adott esetben azt is eredményezheti, hogy a jogsértő nem kötelezhető sérelemdíj megfizetésére.⁹² Azaz, hiába bizonyítható a jogsértés ténye objektív módon, a bíró mérlegelési jogkörébe tartozik, hogy a sérelemdíjat a különböző tényezők alapján megítéli-e. Példa erre a Kúria Pfv.20348/2023/5. számú határozata: a képmás felvételéhez és felhasználásához ráutaló magatartással is hozzá lehet járulni, ennek megtörténtét vagy hiányát az összes körülmény vizsgálatával lehet megállapítani. Ha a jogosult a felvétel készítését nem észleli és ebben őt gondatlanság sem terheli, a ráutaló magatartással való hozzájárulás nem állapítható meg. Amennyiben a jogosult oldalán érdemi nem vagyoni sérelem nem keletkezik, javára sérelemdíj nem ítéltető meg.⁹³ Illetve, ha megtörtént a jogsértés, de más eszközzel is kompenzálható a sérelem, abban az esetben sem kerül megállapításra a sérelemdíj. Ez azzal áll összefüggésben, hogy a Ptk. 2:51. §-ában megállapított felróhatóságtól független szankciók megfelelő kompenzációt biztosíthatnak. Abban az esetben viszont sérelemdíj állapítható meg, ha valakinek a hozzájárulása nélkül internetes profil létrehozása és annak különböző társskereső, valamint szexoldalakra történő feltöltése személyiségi jogot sért.⁹⁴

A kódex szabályozza azt is, hogy mi alapján kerül a sérelemdíj mértéke megállapításra: a jogsértés súlya, ismétlődő jellege, felróhatóság mértéke⁹⁵, a jogsértés sértettre és környezetére gyakorolt hatása.⁹⁶ A sérelemdíj kapcsán releváns kiemelni, hogy egy összegben kerül megállapításra bírói mérlegelés alapján, valamint a gyakorlat azt mutatja, hogy legtöbbször nem

⁸⁸ PJD 2016.20

⁸⁹ WELLMANN György (szerk.): *Polgári Jog I-IV. Kommentár a gyakorlat számára*. Hatodik Kiadás, Budapest, Orac Kiadó Kft., 2024.

⁹⁰ LÁBADY Tamás: *A nem vagyoni kártérítés metamorfózisa sérelemdíjjá. A bírói gyakorlat kezdeti dilemmái* Polgári jog, 2016/2.

⁹¹ WELLMANN György (szerk.) i. m.

⁹² BH 2016.9.241.

⁹³ Kúria Pfv.20348/2023/5. számú határozata.

⁹⁴ BDT2019. 4063.

⁹⁵ PJD2021. 10.: Polgári jogi szempontból csak az a magatartás lehet felróható, amivel szemben meg lehet határozni, hogy mi lett volna az elvárható konkrét magatartás.

⁹⁶ Ptk. 2:52. § (3) bek.

hatalmas összegek kerülnek megítélésre a jogsértést szenvedett fél számára. A bírósági gyakorlatot figyelembe véve általában ez az összeg 20.000 Ft és 2.000.000 Ft közé tehető.⁹⁷ Mindenesetre fontos megjegyezni, hogy a fenti megállapítások elsősorban a közszereplők és a gyermekeik vonatkozásában tehetők meg, amely megállapítást a Kúria Polgári Kollégiuma, Joggyakorlat-elemző csoport által elkészített összefoglaló is megerősíti.⁹⁸

A Ptk. 2:51.§ (1) bekezdése sorolja fel azt, hogy milyen felróhatóságtól független szankciók alkalmazhatók abban az esetben, ha valakinek a személyiségi jogát megsértik. A d) pont kapcsán erőteljesen megkérdőjelezhető az, hogy az *in integrum restitutio* maradéktalanul megvalósul-e, ugyanis nem tudunk teljességgel megbizonyosodni arról, hogy az interneten megosztott képmást már valaki nem mentette le, továbbította vagy éppen töltötte fel egy másik oldalra. A képmással való visszaélés lehetősége pedig évekkel később is fennáll. A Google segítségével ugyan konkrét fotó feltöltésével is lehet keresni, de több kép esetén nagyon időigényes megoldás lenne és a privát eszközökön tárolt képmások pedig ugyanúgy rendelkezésre állhatnak. Ennek helyreállítása így *quasi* lehetetlen. Ezek alapján a kompenzációs eszközök mutatnak nagyobb hatékonyságot: sérelemdíj, kártérítés vagy a gazdagodás átengedése.⁹⁹ Természetesen a sérelemdíj a kiskorút sem fogja tudni teljes mértékben kompenzálni. Látható tehát, hogy a egyes szankciók nem mindig adnak megfelelő elégtételt a sérelmet szenvedett fél részére. Az online személyiségi jogsértéseknél a magyar bíróságok a jogsértés abbahagyását, mint szankciót az engedély nélkül felhasznált képmás vonatkozásában akkor alkalmazták, amikor még a sérelmes helyzet fennállt, de már a jogsértő magatartás befejeződött. Tehát, ha például a képmás közzététele már megtörtént. A bírói gyakorlat e tekintetben még bizonytalannak mondható, hiszen dogmatikailag megkérdőjelezhető, hogy a jogsértés abbahagyására miért kötelezi az alperest a bíróság amikor már a jogsértő magatartás befejeződött.¹⁰⁰ A bizonytalanság viszont arra vezethető vissza, hogy az interneten elkövetett személyiségi jogi perek száma meglehetősen alacsony. Hangsúlyozva, hogy nem azért alacsony, mert hazánkban a cselekvőképtelen kiskorúak képmása nem kerül megsértésre.

Következtetésképpen, mivel az internet nem ismeri a határokat, így a személyek képmásával kapcsolatosan nemcsak határon belüli jogsértés fordulhat elő, viszont ezek visszaszorítása, illetve szankcionálása ebből a jellegből fakadóan is szinte lehetetlen. A határon átvívelő jogsértésekről a Brüsszel I. rendelet (a 1215/2012/EU rendelete) a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságokról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról hivatott rendelkezni.

4.1.4. Hogyan lehet még jobban visszaszorítani a jogsértéseket az interneten keresztül elsősorban a Meta alá tartozó közösségi médiafelületekre tekintettel?

Koltay András négy várható utat vázolt „Az online platformok szabályozása – állami feladatok és felelősség” c. előadásában, amelyet 2020-ban „Az internet hatása a gyermekekre és fiatalokra” című konferencián tartott.

- Online platformra tiszta állami szabályzat nincsen jelenleg. Lehetne egy új szabályzat, ami kimondja, hogy mit lehet közvetíteni, de ez nem reális megoldás.

⁹⁷ Kúria Polgári Kollégiuma, Joggyakorlat-elemző csoport: *Az online térben elkövetett személyiségi jogi jogsértések*. 2021.E1.II.JGY.P.2 szám.

⁹⁸ Uo.

⁹⁹ PÁKOZDI Zita – VARGA Imre: A képmáshoz és a hangfelvételhez való jog érvényesítése iránti per – a hatékony jogvédelem elsődleges eszköze? In: GÖRÖG Márta – MENYHÁRD Attila – KOLTAY András (szerk.): *A személyiség védelme*. Budapest, ELTE, 2017. 275.

¹⁰⁰ Kúria Polgári Kollégiuma, Joggyakorlat-elemző csoport i.m.

- Társzabályozás, miszerint az állam és a közösségi médiaszolgáltatók együttműködnek. A felhasználó feltölt például egy képet, a Facebooknak addig nincsen dolga, ameddig nincs bejelentés arról, hogy jogsértő. Ha egyetért, akkor eltávolítja. (Ez egy létező szabály, amely a fejezet elején kifejtésre került már)
- Önszabályozás. Ez viszont azt a kérdést veti fel, hogy ekkora gazdasági érdek mellett a Meta hogyan tudna független lenni?
- Magánszabályozás: a platform maga alkotja a szabályokat, a felhasználók pedig a kötelezetteket. Ez tartalmaz tartalmi tilalmakat és korlátokat.¹⁰¹

A dolgozat az interneten történő jogsértéseket hivatott vizsgálni, így kitekintésként az online sajtóban megjelent jogsértések esetében esik szó a sajtó-helyreigazítási perről, mint személyiségvédelmi eszközről. „Azt, hogy egy online oldal sajtóterméknek minősül-e, a médiatörvény dönti el: eszerint az a kérdés, hogy a weboldal esetében egyszerre fennállnak-e a következők: nyújt-e gazdasági szolgáltatást, szerkesztői felelősséget visel-e, van-e tájékoztatási, szórakoztatási vagy oktatási célja, illetve a nyilvánosság számára hozzáférhető-e.”¹⁰² Ennek intézményét a sérelemdíj megállapítása mellett is igénybe veheti a sérelmet szenvedett fél. A Pp. részletes szabályozást tartalmaz a sajtószerv előtti kötelező előzetes eljárásról, a perindítás folyamatáról és a per lefolytatásáról, valamint a jogorvoslati lehetőségekről.¹⁰³ A PK 13. számú véleménye a perindítás feltételeivel foglalkozik, ugyanis az kérhet sajtóhelyreigazítást, akire utalnak vagy akinek a személye felismerhető a sajtóközlemény tartalmából. Ha több személyt sért a közlés, mindenki a saját jogára tudja az igényét érvényesíteni.¹⁰⁴ A Pp. alapján perindításra abban az esetben van lehetőség, ha amennyiben a kötelező előzetes eljárást a felek lefolytatták, de a kötelezett fél nem, vagy nem a kérelemnek megfelelően teljesít.¹⁰⁵ Itt eljárásjogi hasonlóság fedezhető fel a sérelemdíj megállapítása iránti perrel kapcsolatosan. Amennyiben a per megindításainak feltételei adóttak, abban az esetben a tárgyalást a bíróság a keresetlevél beérkezésétől számított 15 napon belül köteles kitűzni, valamint a tárgyalás halasztása esetén szintén 15 napon belüli hatánap áll rendelkezésre.¹⁰⁶ A perben utólagos bizonyításnak nincs helye, a bíróság az ítéletét azon bizonyítékok alapján hozza meg, amelyek a tárgyaláson rendelkezésre állnak, valamint amelyeket a perfelvételi tárgyalás lezárásáig bemutatnak.¹⁰⁷ Az elektronikus sajtóban megjelent közleményt teljes egészében vizsgálni kell, azaz az egyes részeket összefüggéseiben, továbbá a társadalomban kialakult közfelfogást is.¹⁰⁸ A PK. 12. számú véleménye (amely az elbírálás szempontjait, illetve a sajtóhelyreigazítás érvényesítési körének támpontjait fejt ki) kiemeli, hogy a sajtó-helyreigazítás nem a személyiség védelmére hivatott, hanem a személyiségi sérelem orvoslására.¹⁰⁹ Ez a dolgozat témáját tekintve azért is releváns, mert a közösségi médiában megosztott tartalmakat az online sajtó gyakran használja fel. Viszont fontos megjegyezni, hogy a közösségi médiát médiatartalom-szolgáltatásnak nem minősülő internetes tartalomszolgáltatásként lehet megfogalmazni.¹¹⁰ A médiaszabályozás pedig jelenleg nem

¹⁰¹ KOLTAY András : *Az online platformok szabályozása – állami feladatok és felelősség* c. előadása „Az internet hatása a gyermekekre és fiatalokra” című konferencián, Budapest 2020.09.29. <https://tinyurl.com/mvxbkfup> letöltés dátuma: 2023.10.16.

¹⁰² <https://tinyurl.com/37m8cy4v> letöltés dátuma: 2023. 11. 05.

¹⁰³ Pp. 495-501. §

¹⁰⁴ PK. 13. szám.

¹⁰⁵ Pp. 496. § (1) bek.

¹⁰⁶ Pp. 497. §(1), (5) bek.

¹⁰⁷ Pp. 498. § (1) bek.

¹⁰⁸ PK 12. szám.

¹⁰⁹ Uo.

¹¹⁰ BARTÓKI-GÖNCZY Balázs – POGÁCSÁS Anett: A médiatartalom-szolgáltatásnak nem minősülő internetes tartalomszolgáltatások szabályozása. In: KOLTAY András (szerk.): *Magyar és európai médiajog*. Budapest, Wolters Kluwer, 2019. 719.

feltétlenül alkalmas a közösségi médiaszabályozásra.¹¹¹ A sajtószabadságról és a médiatartalmak alapvető szabályairól szóló 2010. évi IV. törvény (Smtv.) alapján viszont kiemelendő, csak az követelheti a helyreigazító közlemény közzétételét, hogyha valótlan tényt állítottak vagy híreszteltek, vagy hamis színben tüntettek fel tényeket.¹¹² A helyreigazító-közlemények esetén is a törvény határidőket szab és részletesen szabályozza, hogy mikor és milyen módon kell közzétenni.

4.1.5. Magyar bírósági kitekintés

Az Országos Bíróság Hivatal a nyilvántartásukban szereplő adatokból rendelkezésemre bocsátotta a 2019 és 2023 közti személyiségi jogok megsértésével kapcsolatos elsőfokú peres ügyek statisztikai adatait.¹¹³ A törvényszékek, mint elsőfokú bíróságok hatáskörébe tartoznak a személyiségi jogok megsértésével kapcsolatos perek, így tehát a képmáshoz és a hangfelvételhez való jog érvényesítése iránti perek is perértékről függetlenül. Magyarországon jelenleg 20 törvényszék működik. A rendelkezésre álló adatokból egyértelműen megállapítható, hogy az elmúlt 5 évben a Fővárosi Törvényszéken, valamint a Budapest Környéki Törvényszéken volt a személyiségi jogok megsértésével kapcsolatosan a legnagyobb ügyteher. A Fővárosi Törvényszékre 2019-ben 491, míg 2020-ban 448 ügy érkezett be. A Budapest Környéki Törvényszékre a Fővárosi Törvényszékhez képest ugyan kevesebb új ügy került lajstromozásra, mégis a többi törvényszékkel összevetve kiemelkedő a keresetek száma. Számszerűen 151 és 126 ügy érkezett be. Emellett a szegedi, a debreceni, kecskeméti és tatabányai igazságszolgáltatási szerveknél lehetett a magasabb ügyszámot e vonatkozásban megállapítani. A új ügyek száma 2023-ban 2019-hez képest több, mint 64 %-kal esett vissza. 2021-től az ítélettel befejezett ügyek javuló tendenciát kezdtek el mutatni, ugyanis az elmúlt 3 évben 30 % fölé emelkedett a számuk. A legkevesebb kereset a személyiségi jogok megsértésével kapcsolatosan az elmúlt 5 évben a Zalaegerszegi (2020, 2021, 2022, 2023) és az Egri (2019 és 2021) Törvényszékhez érkezett be. 2021-ben mindkét törvényszékre összesen 9-9 új ügy érkezett.

A statisztikai adatok egy általános képet mutatnak számunkra, hiszen a személyiségi jogok megsértésével kapcsolatos perek nemcsak a képmás-és hangfelvételhez való jogot fedik le.

Ráadásul nincs kimutatás arra sem, hogy a vizsgált képmásperek vonatkozásában mennyi kiskorút érint a jogsértés.

Azzal a problémával kell szembesülnünk, hogy ugyan ez az aktuális kérdés egyre több jogszabályban merül fel egy-egy szakasz vagy éppen bekezdés erejéig, de a gyakorlatban egyáltalán nincs kiforrott gyakorlat. Ami viszont a fő kérdés, hogy erre valóban a jogtól kell, hogy megoldást kapjunk? A soft law elegendő-e vagy a megoldás máshol keresendő?

A Kúria Polgári Kollégiumának Joggyakorlat-elemző csoportja 266 ügyet vizsgált meg az online térben elkövetett személyiségi jogok jogsértésének bírói gyakorlatát illetően. Az ügyek több, mint 50 %-át a Facebookon elkövetett jogsértések tették ki, ebből javarészt a jóhírnévhez és a becsülethez való jogok kerültek megsértésre. A megelőző eljárások csekély számban voltak fellelhetők, mindössze 19 ügyben. Ennek egy részét az értesítés és eltávolítás, másik részét a jogsértő és a sérelmet szenvedett fél kommunikációja oldotta meg.

A korábbi megállapításom, miszerint elsősorban bírósági eljárásig a közszereplőkkel kapcsolatos jogsértések jutnak el, megerősítést nyer az összefoglaló véleményben is. A képmás-és hangfelvételhez való jogsértéshez rendszerint más személyiségi jogsértés is társult. Ráadásul

¹¹¹ PAPP (2022) i.m. 57.

¹¹² A sajtószabadságról és a médiatartalmak alapvető szabályairól szóló 2010. évi IV. törvény 12.§ (1). bek.

¹¹³ A magánszemélyeket, valamint kifejezetten a kiskorúakat érintő képmásvédelmi perek számának a szűrésére nem volt mód.

releváns megállapítás, hogy a Facebook oldalon található fénykép és a bármely más forrásból származó felhasználás feltételei és megítélése között alapvetően nincs különbség – mondja ki a kúriai összefoglaló vélemény.¹¹⁴

4.1.6. Külföldi kitekintés

Magyarországon is egyre nagyobb hangsúlyt fektet a jogalkotó a kiskorúak megóvására a digitális világban, ezt mi sem bizonyítja jobban, hogy 2024-ben a gyermekek védelme érdekében az egyes törvények módosításáról szóló 2024. évi XXX. törvény 44. § szerint az elektronikus hírközlésről szóló 2003. évi C. törvény "A kiskorúak védelme" alcíme a következő 149/E. §-szal egészül ki: „a Hatóság a közérdekű feladatellátása keretében olyan programokat, tájékoztató kampányokat szervez, amelyek segítik a kiskorúakat és szüleiket az internetes bántalmakkal, visszaélésekkel és jogsértésekkel szembeni fellépésben.” E törvény¹¹⁵ hirdette ki a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény több szakaszának a módosítását, szintén 2024. július 1-jei hatályba lépéssel, ezek közül a 6.§ (7) bekezdése mindenképpen bizakodásra ad okot, hiszen kimondja, hogy „a gyermeknek joga van ahhoz, hogy tudatos és felelősségteljes internet-, valamint médiahasználatot, ideértve a zaklatás internetes formáival szembeni hatékony fellépést, biztosító nevelésben, oktatásban és képzésben részesüljön.”¹¹⁶ 2024. szeptember 1-jétől pedig a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 209/A §-a a Gyvt. 17.§ (4a)-(4c)-bekezdésekben meghatározott esetekben a gyermekvédelmi jelzéssel kapcsolatos kötelezettségek vonatkozásában is szankcionál. Amennyiben a gyermekvédelmi jelzőrendszer tagja megszegi a kötelezettségét, abban az esetben ezt a vétséget a büntetőtörvénykönyv legfeljebb két évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegeti.¹¹⁷

Egyes országok már konkrét törvényt dolgoztak ki a közösségi média szabályozására. Németországban például 2017. szeptember 1-jén lépett hatályba a Netzwerkdurchsetzungsgesetz. (röviden NetzDG), amely alapján a szolgáltató a nyilvánvalóan jogellenes tartalmat 24 órán belül el kell távolítania. Ami „csak” jogellenes, arra egy hét áll rendelkezésre.¹¹⁸ Az Emberi Jogok Európai Bírósága előtt is megfordulnak a közösségi médiában történt jogsértéssel kapcsolatos ügyek. Ezek közül az Einaersson v. Iceland ügy¹¹⁹ szolgál példaként. Az ügyben egy sajtóinterjún készült fotót módosítva tett közzé az Instagramon különböző trágár kifejezésekkel tarkítva. Az izlandi bíróság ítélete szerint mivel közszereplő volt a képen látható, ezért a közzétevőt nem marasztalta el. A strasbourgi bíróság ezzel szemben objektív és tényszerűsége hivatkozva jogsértőnek találta.¹²⁰ E fenti példák bárki érinthetnek, de külföldön a kiskorúakat érintő ítéletek is szép számmal születtek.

2016-ban a Le Figaro francia lapban megjelent, hogy a gyermekeket ábrázoló Facebookra feltöltött tartalmak megosztóit súlyos szankciókkal fogják sújtani, egészen 45.000 eurós pénzbírsággal vagy egy év elzárással.¹²¹ A francia büntetőtörvénykönyv, a Code pénal 226. cikk 1. bekezdése alapján valóban 45.000 eurós pénzbírság és 1 év szabadságvesztés szabható ki azzal szemben, aki mások magánéletének a szabadságát megsérti. A 2. pont a képmásvédelmet rögzíti.¹²² A francia polgári törvénykönyv, a Code civil is szabályozza a

¹¹⁴ Kúria Polgári Kollégiuma, Joggyakorlat-elemző csoport i.m.

¹¹⁵ A gyermekek védelme érdekében egyes törvények módosításáról szóló 2024. évi XXX. törvény.

¹¹⁶ Gyvt. 6.§ (7) bek.

¹¹⁷ Btk. 209/A. §

¹¹⁸ NetzDG 2. § (2) 9.

¹¹⁹ Einaersson v. Iceland, no. 24703/15., 2017. november 7-ei ítélet.

¹²⁰ PAPP János Tamás: *A közösségi média szabályozása a demokratikus nyilvánosság védelmében*. Budapest, Wolters Kluwer Kiadó, 2022. 98.

¹²¹ Hortense Nicolet, Le Figaro, 2015.02.15. <https://tinyurl.com/2bt8up4y>

¹²² Code pénal, Article 226-1

gyermekek képmásvédelmét, miszerint a szülőknek közösen kell védeniük a kiskorú gyermek képmására vonatkozó jogait, tiszteletben tartva a magánélethez való jogot. Mindkét szülő beleegyezése kell a gyermek képmását érintő kérdésekben. A gyermek életkorának és érettségi fokának megfelelően pedig meg kell hallgatni a gyermeket.¹²³

Azzal, hogy a szülő Németországból egy újszülött fotóját osztotta meg az interneten, sérül a személyiségi joga a gyermeknek, ugyanis a „nyilvánosság elé lett dobva”. Ennek alapján 2017-ben a drezdai bíróság több, mint 2000 euró összegű sérelemdíjat állapított meg a gyermek javára.¹²⁴

2021-ben Düsseldorfban az édesanyát a bíróság elmarasztalta a gyermeket ábrázoló Instagramra feltöltött fotók miatt. Kötelezte a fotók eltávolítását a közösségi médiafelületről. Az indoklásban a bíróság megállapította, hogy a nyilvánosan megosztott fotók a Facebookon és Instragramon a gyermek fejlődésének tekintetében súlyos hatásokat válthat ki, valamint a fotók további sorsa alig lekövethető.¹²⁵

2017 decemberében a római bíróságon született egy nemzetközi figyelmet érdemlő precedensértékű ítélet, amelyben egy édesanyát marasztalt el a bíróság. Nem véletlen, hogy december 23-án, karácsony előtt 2 nappal mondta ki a bírónő az ítéletet, hiszen ezzel az volt a célja, hogy a szülő a karácsony kapcsán ne árassza el különböző, a gyermekének képmását ábrázoló tartalmakkal a közösségi médiafelületet. A 16 éves fiú a meghallgatása során előadta, hogy számára szégyenérzettel jár, hogy az édesanyja szüntelenül oszt meg róla tartalmakat, ez hátráltatja a fejlődését is. Kiemelte, hogy az ő személyisége a való életben teljesen más, mint amely a közösségi médiában kialakult róla. Emiatt viszont a kiskorú az Amerika Egyesült Államokba szeretne költözni és ott új életet kezdeni.¹²⁶ Az ítélet alapján a szülőnek 2018. február 1-jéig volt lehetősége arra, hogy a közösségi médiafelületen lévő összes olyan tartalmat, amely a gyermek képmását ábrázolja, illetve a gyermek vonatkozásában keletkezett, eltávolítsa. Amennyiben a határidő lejártáig nem tesz eleget, abban az esetben kell a 10.000 eurós pénzbírságot megfizetnie.¹²⁷ ¹²⁸ Az ítéletben az olasz szerzői jogi törvény 96.§-ára, az 1989-es a gyermek jogairól szóló ENSZ Közgyűlés által elfogadott New Yorki Egyezményre és a pénzbírság vonatkozásában az olasz büntetőtörvénykönyv 614.§-ára is hivatkozott.¹²⁹

2019-ben egy férfi január és április hónapok között a 9 hónapos kislányáról 2 fotót tett közzé a Facebookon, amelyen az alvó kisgyermeket a karjában tartja. Az édesapának nem volt kizárólagos felügyeleti joga, hanem a gyermek nagymamájával közösen gyakorolták a szülői felügyeleti jogot. A nagymama – mint a gyermek egyik törvényes képviselője - kifejezetten megtiltotta az interneten a gyermek képmását ábrázoló tartalmak közzétételét. A Hannoveri Bíróság ezek alapján 2020 februárjában a 23 éves apát pénzbírsággal sújtotta, összesen 1600 euró összegben.¹³⁰

Hollandiában is született ebben a körben ítélet, ami alapján a nagymamának a Facebookra és Pinterest felületre feltöltött fotókat az unokáiról le kell törölnie. A nagyszülőnek nem volt a gyermek vonatkozásában felügyeleti joga, a szülők többszöri felszólítása ellenére sem törölte le az unokát ábrázoló képmásokat, ezt követően került az ügy a bíróság elé. A bíróság 10 napos határidőt állapított meg arra, hogy a nagymama eltávolítsa a képeket az internetről, amennyiben ennek az ítéletben megállapított határidőn belül nem tesz eleget, napi 50 euró összegű bírságot állapít meg, amelynek maximumát 1000 euróban határozta meg a

¹²³ Code civil, Article 372-1

¹²⁴ Oberlandesgericht Dresden, Urteil vom 13.02.2018. Az.: 4 U 1234/17

¹²⁵ OLG Düsseldorf (Beschluss vom 20.07-2021 – 1 UF 74/2)

¹²⁶ Ez az ügy nevezett személyiségprofil, amelyről már a 2.2-es fejezetben is szó esett.

¹²⁷ Con l'ordinanza del 23 dicembre 2017 (procedimento 39913/2015) il Tribunale di Roma

¹²⁸ Gianluca Dotti, Wired, 2018.01.09. <https://tinyurl.com/nhb4vbn>

¹²⁹ Edoardo Izzo, La Stampa, 2018. január 8. <https://tinyurl.com/5yhypmya>

¹³⁰ Amtsgericht Hannover Urteil vom 03.02.2020. Az.: 244 DS 228/19

bíró.¹³¹

Megállapítható, hogy nemcsak az egyik szülő véleménye a releváns, hanem a konszenzusnak kiemelt szerepe van a gyermek képmásvédelmének illetően.

4.2. Jogon kívüli jogérvényesítési eszközök

Külföldön már a cselekvőképtelen kiskorúak képmásvédelmének illetően néhány precedensértékű ítélet született, de ez nem azt jelenti, hogy ez a probléma kizárólag jogi eszközökkel kezelhető. Ha valaki a Facebookon bejelenti, hogy visszaélés történt az ő vagy a gyermeke képmásával, közel sem biztos, hogy a kívánt eredményt tudja elérni az oldal segítségével. Az Instagram szabályozásában – ahogy a Facebook is – a beépített jelentési lehetőségeket javasolja a szolgáltató. Ezt a felhasználó anonim módon teheti meg, illetve lehetőséget biztosítanak arra is, hogy az is tudjon bejelentést tenni, aki nem felhasználója a felületnek. Ennek bejelentésére külön űrlapon van lehetőség. Kiemelném a tájékoztatás azon pontját, amely javaslatot tesz arra, hogy a bejelentés céljára képernyőfotót is készítsen a felhasználó, valamint, hogy élhet a közzétevő letiltásával, illetve módja nyílik a jogsértő kikövetésére. Ugyan ez utóbbi magatartások a jogsértést még nem fogják megszüntetni, ugyanis ameddig a felhasználó vagy a szolgáltató el nem távolítja a képmást, addig az bárki számára megtekinthető marad. Akinek privát a profilja, annak a követői körében marad a fotó, videó továbbra is elérhető.

A Facebook irányelvei alapján a tizenharmadik évnél fiatalabbak nem rendelkezhetnek profillal¹³², ha mégis ennél fiatalabb korú gyermek jelen van a közösségi médiafelületen, akkor egy űrlap kitöltését követően lehet ezt a tényt bárki által jelenteni és az oldal kezelője törölni fogja az oldalt. Ha tizenhárom évnél fiatalabb képmása kerül feltöltésre, szintén egy űrlap kitöltésével van lehetőség a tartalom törlésének kérésére, ahol a bejelentő ki tudja választani, hogy kép, videó vagy egyéb jellegű képmásról van szó, meg kell jelölnie, hogy melyik országban él, aki az űrlapot kitölti, továbbá a tartalom linkjét, valamint leírását is meg tudja adni.¹³³ Ha viszont tizenhárom éves elmúlt, de még a tizenhetedik életévét nem töltötte be a gyermek, akkor a szülő csak akkor intézkedhet, ha a gyermeke nem képes önállóan bejelentést tenni szellemi vagy fizikai fogyatékoság miatt.¹³⁴

A honlapon különböző áldozatsegítő, valamint tanácsadó szervezet linkje is elérhető.¹³⁵ Jogsértés miatti eltávolítási kérelem külön fül alatt is megtalálható a sugóközpontban, de az előző tapasztalatokat itt is megerősítik, miszerint garanciát az Instagram nem vállal arra, hogy a jogsértő tartalom törlésre kerül.¹³⁶

A New York Times egy 2016-os cikke alapján a Washingtoni Egyetem végzett egy kutatást, ahol a szülőket és gyermekeket kérdezték arról, hogy mi a véleményük a közösségi médiáról. A 10 és 17 éves korosztályhoz tartozó kiskorúak közül a legtöbben azt fogalmazták meg, hogy szeretnék, ha a szüleik mielőtt a közösségi médiára feltöltenek egy tartalmat, megkérdeznék a véleményüket.¹³⁷

A kutatás során a nyugat-európai jogeseteket vizsgálva szembetűnő volt, hogy a legtöbb cikk végén a prevencióra hívták fel a szerzők a figyelmet. Németországban a rendőrség segítségével kampányokat indítottak a gyermekfotók közösségi médiába való feltöltés vonatkozásában már a 2010-es évek közepétől.

¹³¹ Rechtbank, Gelderland Urteil vom 13.05. 2020. C/05/368427

¹³² Ez országonként, illetve régióként eltérő lehet, mint például Dél-Korea, Spanyolország vagy Quebec tartománya.

¹³³ <https://shorturl.at/9Jlkc>

¹³⁴ <https://shorturl.at/YZLQt>

¹³⁵ <https://tinyurl.com/ar8zhev4> letöltés dátuma: 2023. 11. 05.

¹³⁶ <https://tinyurl.com/4c3w3hyt> letöltés dátuma: 2023. 11. 05.

¹³⁷ KJ Dell’Antonia, New York Times, 2016.03.08. <https://tinyurl.com/56wwnazx>

5. Quo vadis?

„A jog fejlődésének középpontja nem a törvényhozásban, nem a doktrínákban, nem a joggyakorlatban keresendő, hanem a társadalomban.” Barbara E. Ehrlich

Az internet már nemcsak a fiatalok, de a középkorúak által mindennap használt platformoknak ad teret, amely által a felhasználók jelentős része kifejezi önmagát a megosztott tartalmak által. Megállapítható, hogy a Metához tartozó közösségi médiafelületek adatokat gyűjtenek rólunk, a szokásainkról, azaz, hogy milyen tevékenységeket végzünk stb. Felmerül ezáltal a kérdés, hogy egyáltalán kié a digitális adat? A Meta valóban – ahogy Szilágyi Ferenc is fogalmazott – digitális szolgáltatást nyújt a felhasználói személyes adataiért cserébe?¹³⁸ De valóban a Meta a felelős érte vagy a felhasználó, aki önként adja meg adatait, osztja meg a saját vagy gyermeke képmását úgy, hogy tisztában van azzal, hogy a világ összes felhasználójához az eljuthat? Természetesen a beállításokban lehet korlátozni, ahogy a dolgozat korábbi részében az kifejtésre került, de ez sem nyújt teljes védelmet a felhasználó személyiségi jogait illetően. A jogalany döntési szabadsága mindenképpen megemlítésre méltó.

Úgy gondolom, hogy ez a téma sokáig aktuális marad, ugyanis a mai gyermekek számára a legtöbb szülő egészen kiskora óta biztosítja az okoseszközöket, hozzáférve a különböző közösségi médiafelületekhez. Ezáltal mindenképpen fontos a fiatalok minél korábbi edukálása, hiszen a prevenció és a tudatos internethasználat sok jogsértést meg tud előzni. A gyermekért a környezete az oktatás mellett a példamutató magatartással tud a legtöbbet tenni. A környezet alatt értem a családot, illetve az oktatási intézményeket, a példamutató magatartás alatt pedig az említett személyek digitális lábnyomát, okoseszközök használatát és a posztolási szokásait. Fontosnak tartom minden korosztály számára a speciális prevenciót. E körben arra kellene felhívni a figyelmet, hogy milyen következményekkel jár a képmás készítése és közzététele az interneten, és ha megtörtént a jogsértés, akkor milyen lehetőségek állnak rendelkezésre.

A jogszabályi háttér már egy bizonyos mértékig adott a jogsértés elleni eredményes fellépéséhez, de véleményem szerint további eljárási és tartalmi garanciák kialakítása hasznos lenne. Ahogy a Kúria Polgári Kollégiumának Joggyakorlat-elemző csoportja is leírta az összefoglaló véleményében, új élethelyzetek vannak és a szabályok esetenként nem tisztázottak.¹³⁹ Elsősorban – az eddigi bírósági döntéseket figyelembe véve – a közszereplők élnek a jogérvényesítési lehetőségekkel, de nagyon sok magánszemélyt – főként a fiatalabb korosztályt - is érintenek a visszaélések. A felhasználóról egy jóhiszeműen feltöltött fénykép további felhasználása nemcsak a jogtalan felhasználást vonhatja maga után, hanem amennyiben egy hamis profilt hoznak létre és ezáltal rossz színben tüntetik fel a képen szereplő személyt, sértheti a jó hírnevét vagy a becsületét is. A hozzájárulás nemcsak a felhasználáshoz, hanem a képmás készítéshez is szükséges. A személyiségi jog megsértése a személyiség értékminőségének a csökkenését eredményezi. „A kárban megvalósuló veszteség az elveszett életöröm, a „kellemességérzet elvesztése”, az életminőség romlása.”¹⁴⁰

A személyállapoti perek esetében a felek kérhetik a zárt tárgyalás tartását. A bíróság hivatalból vagy a felek indokolt kérelmére a kiskorú védelme érdekében is kérhetik, hogy a nyilvánosságot kizárják.¹⁴¹ A bíróság amennyiben a nyilvánosság kizárásáról rendelkezik, azt

¹³⁸ SZILÁGYI Ferenc : *Digitális szolgáltatás személyes adatok ellenében a Facebook közösségi háló szolgáltatás példáján.* Polgári Jog, 2023. 8. évf., 1-2.sz. <https://tinyurl.com/3z4y52by>

¹³⁹ Kúria Polgári Kollégiuma, Joggyakorlat-elemző csoport i.m.

¹⁴⁰ Legfelsőbb Bíróság Pfv.III.20.391/2010., Pfv.III.20.436/2010., Pfv.21.936/1997., Szegedi Ítéltábla Pf. III.20.459/2008/1.

¹⁴¹ Pp. 231.§ (2) bek.

köteles indokolni. *De lege ferenda* véleményem szerint a kiskorúakat érintő képmásperek esetében a zárt tárgyalás tartását nem opcionálisan – ahogy a jelenlegi szabályozásban is van –, hanem kötelező jelleggel, akkor amikor a bizonyítékok ismertetésre kerülnek. Tehát a zárt tárgyalás kógens jelleggel csak a tárgyalás egy részét érintené, ezáltal a tárgyalás nyilvánosságának garanciája nem sérülne. Ennek okát abban látom, hogy a per tárgyát képező képmást a tárgyalás során is meg kell nézni, így az ismertetés során fennáll annak a veszélye, hogy további jogsértés történik.¹⁴² Ezen kívül egyes kiskorúakat érintő ügyekben a jelenleg a képmás készítésétől, illetve felhasználásától számított 3 hónapos jogvesztő határidőt legalább 5 év vagy a gyermek 18. életévének betöltéséhez kellene igazítani. A kiskorú cselekvőképtelenek képmásvédelmével kapcsolatos perek pedig precedensértékűek az országban.

Javaslatom a jövőre nézve, hogy a gyermekvédelmi észlelő-és jelzőrendszer tagjainak az oktatása terjedjen ki arra, hogy a közösségi média használata és a saját vagy más személy képmásának feltöltése milyen hátrányos következményeket hordozhat, illetve milyen jogsértéseket valósíthat meg. Itt jegyezném meg, hogy széleskörű teendőket látnak el a szakemberek a mindennapokban, így a feladataik gyarapítása a szükségesség-arányosság figyelembe vételével kívánatos kizárólag. Véleményem szerint, ha a jelzőrendszer tagjai a gyermekek és a szülők figyelmét felhívják, javaslatokat tesznek számukra, akkor eredményesen több személy vonatkozásában észlelhetünk tudatos közösségi médiahasználatot, átgondolva, hogy a képmásuk sorsa hogyan alakulhat.

Üdvözlendő lépés, hogy Ron DeStantis floridai kormányzó március végén aláírta azt a törvényt, amely alapján a 14. életévet be nem töltött kiskorúak egyáltalán nem használhatják a közösségi médiafelületet, tehát ezen személyek profilját törölnie kell a szolgáltatónak. A 14. életévet betöltött, de a 15. életévüket még nem betöltött gyermekek közösségi média jelenlétükhöz a szülők hozzájáruló nyilatkozata szükséges. E törvény 2024. július 1-jén lépett életbe.¹⁴³ Bizakodásra ad okot, hogy egyre több állam a jogorvoslati lehetőségek fejlesztése mellett a prevencióra is hangsúlyt helyez.

Summa summarum a közösségi média nagyon sok előnyt tartogat, mint például a távol élő hozzátartozókkal, ismerősökkel, barátokkal való könnyed kapcsolattartást, de számos veszélyt is rejt magában. Mindenkinek körültekintően kell eljárnia a digitális hálózaton elérhető felületek használata során, hiszen tömérdek mennyiségű visszaélés történhet a képmásával. Ez azt jelenti, hogy a megoldást nem kizárólag a jogi szabályozástól kell várnunk, hanem a tudatos magatartás az, ami a jogsértések elkerülését elősegítheti. Ahhoz, hogy személyiségi jogainkkal visszaélés ne történhessen, célszerű olyan tartalmakat megosztani magunkról, amelyek a későbbiek során nem okozhatnak kellemetlenséget. Ne felejtsük el, hogy a csupán közhelynek tűnő mondat mögött nagy igazság áll: „az internet nem felejt”.

¹⁴² Pp. 231.§ (3) bek.

¹⁴³ <https://tinyurl.com/4pd3akhj>

6. Felhasznált irodalom

ACZÉL Petra: *Akár per is lehet belőle? Szülői fényképmegosztás a közösségi oldalakon.* Képmás Magazin, 2022. 12. 05. <https://tinyurl.com/2t7f4jrt>

BAKOS-KOVÁCS Kitti: A magánélet a hálózat csapdájában – a „személyiségprofilok” jogi értékelése In: GÖRÖG Márta – MENYHÁRD Attila – KOLTAY András (szerk.): *A személyiség védelme.* Budapest, ELTE, 2017. 105, 112. oldal

BARTÓKI-GÖNCZY Balázs – POGÁCSÁS Anett: A médiatartalom-szolgáltatásnak nem minősülő internetes tartalomszolgáltatások szabályozása. In: KOLTAY András (szerk.): *Magyar és európai médiajog.* Budapest, Wolters Kluwer, 2019. 719.

DRÁNOVITS Tímea: A gyermek mindenek felett álló érdekének és a véleménynyilvánítás szabadságának egymáshoz való viszonya a hazai szabályozás tükrében. In: TRÓCSÁNYI László (szerk.): *Dikaiosz logosz.* Tanulmányok Kovács István emlékére. Szeged, "Norma" Nyomdász Kft., 2012. 9. oldal

DOJCSÁK Dániel: *Így rombolta le a Facebook a privát szférát.* hws, 2010. <https://tinyurl.com/4mbcnfz7> letöltés időpontja: 2023. 08. 20.

Edoardo IZZO: *Tribunale Roma: i genitori pubblicano foto dei figli sui social, rischiano una multa fino a 10mila euro,* La Stampa, 2018.01.08. <https://tinyurl.com/5yhypmya>

EVELLEI Evelin Molli – TAMÁS Bianka: *A gyermek és a szülő között feszülő alapjogi konfliktus a képmegosztás tükrében.* IJ, 2017. Különszám 3-8. oldal

Gianluca DOTTI: *Multa fino a 10mila euro per i genitori che pubblicano foto dei figli? Non è proprio così,* Wired, 2018.01.09. <https://tinyurl.com/nhbj4vbn>

HORTENSE Nicolet: *Poster des photos de ses enfants sur Facebook n'est pas sans danger,* Le Figaro, 2015.02.15. <https://tinyurl.com/2bt8up4y>

JOBÁGYI Gábor: *Magyar polgári jog I. : általános rész, emberi személy, családjog, szellemi alkotások joga* 2. kiadás. – Budapest, Szent István Társulat, 2014. 149, 376.

JOBÁGYI Gábor: *Személyi és családi jog.* Egyetemi jegyzet. Szent István Társulat, Budapest, 2001. 81.

KJ DELL'Antonia: *Don't Post About Me on Social Media, Children Say,* New York Times, 2016.03.08. <https://tinyurl.com/56wwnazx>

KOLTAY András: *Az online platformok szabályozása – állami feladatok és felelősség c.* előadása „Az internet hatása a gyermekekre és fiatalokra” című konferencián, Budapest 2020.09.29. <https://tinyurl.com/mvxbkfup> letöltés dátuma: 2023.10.16.

KOLTAY András - SZIKORA Tamás: A közerkölcs és a kiskorúak védelme. In: KOLTAY András - NYAKAS Levente (szerk.): *Magyar és európai médiajog.* Budapest, Wolters Kluwer, 2015.

LÁBADY Tamás: *A nem vagyoni kártérítés metamorfózisa sérelemdíjjá. A bírói gyakorlat kezdeti dilemmái* Polgári jog 2016/2

MENYHÁRD Attila – A magánélet védelme az Emberi Jogi Bíróság gyakorlatában, In: GÖRÖG Márta – MENYHÁRD Attila – KOLTAY András (szerk.): *A személyiség védelme*. Budapest, ELTE, 2017. 63. oldal

NAGY Nikolett: *Mutasd a Facebookod, megmondom, ki vagy*. Origo, 2016. 10. 10. <https://tinyurl.com/27ffrxsd> letöltés időpontja: 2023.10.12.

NAVRATYIL Zoltán: *Internet és szólásszabadság: A „felejtés” joga és a „feledésbe merüléshez” való jog*. Iustum Aequum Salutare, 2015/11., 85.

PAPP János Tamás: *A közösségi média szabályozása a demokratikus nyilvánosság védelmében*. Budapest, Wolters Kluwer Kiadó, 2022. 57., 98. oldal

PÁKOZDI Zita – VARGA Imre: A képmáshoz és a hangfelvételhez való jog érvényesítése iránti per – a hatékony jogvédelem elsődleges eszköze? In: GÖRÖG Márta – MENYHÁRD Attila – KOLTAY András (szerk.): *A személyiség védelme*. Budapest, ELTE, 2017. 275. oldal

SÁNTA Nóra: *Fénykép, amin a gyerekünk szerepel – engedély nélkül*. Hintalovon Alapítvány, 2020.04.09. <https://tinyurl.com/3pjd2m98>

SZILÁGYI Ferenc : *Digitális szolgáltatás személyes adatok ellenében a Facebook közösségi háló szolgáltatás példáján*. Polgári Jog, 2023. 8. évf., 1-2.sz. <https://tinyurl.com/3z4y52by>

TATTAY Levente: *Gondolatok a képmás védelméről*. Közjegyzők közlönye 2004/9

TÖRÖK Károly: *Személyiségvédelem a polgári jogban*. Budapest, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1979 29. oldal

WELLMANN György (szerk.): *Polgári Jog I-IV. Kommentár a gyakorlat számára*. Hatodik Kiadás, Budapest, Orac Kiadó Kft., 2024.